

HUMANETTEN

Om HumaNetten
Tidigare nummer

NUMMER 25
Våren 2010

HumaNetten utges av Institutionen för kulturvetenskaper och Institutionen för språk och litteratur vid Linnéuniversitetet.

ISSN: 1403-2279

INNEHÅLL:

Emma Tornborg, Speglingar av verkligheten? – Den svenska deckaren och bilden av samhället. ... 2

Hans Hägerdal, Van Galen's memorandum on the Alor Islands in 1946. An annotated translation with an introduction. Part 1. ... 14

Susanne Andersson, Britt-Louise Ek-Gustafsson, Maria Lindgren, Lena Willman och Linda Wågström, Arbetet med individuella utvecklingsplaner – rektorers syn på mentorer, utvecklingssamtal och lärande...45

Recension

Åsa Bergman, *Att växa med musik – Ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden* [av Eva Kjellander] ... 56

Aktuellt

Nytt i institutionernas skriftserier (återkommer vi till i nästa nummer)

Observera att författarnamn, artikelrubriker, hänvisningar etc. också är **klickbara länkar!**

Speglingar av verkligheten? – Den svenska deckaren och bilden av samhället.

Av Emma Tornborg

I en undersökning av svenska gymnasieungdomars läsvanor, som Växjöforskaren Annette Årheim gjorde i sin avhandling *När realismen blir orealistisk*¹ visade det sig att flertalet ungdomar föredrog att läsa böcker som baserades på verkliga händelser. För annars, menade de, så är det ju meningslöst, då är det bara något ”som någon har hittat på”. Svenska ungdomar, tycks gärna vilja läsa berättelser om trauman, hemska uppväxtskildringar, skildringar från fängelsevistelser eller andra förfärliga saker. Två saker är viktiga enligt dem: Händelserna ska vara hämtade ur verkliga livet, och historien ska sluta bra. Vad man är ute efter tycks vara den klassiska katharsisupplevelsen: man vill lida med någon annan och samtidigt bli tröstad över att det inte var man själv som drabbades. Bra exempel på sådana böcker är David Pelzers böcker, till exempel *Pojken som kallades det*.

Detta sug efter verklighet gäller inte bara ungdomar, utan svenskar i allmänhet, vilket inte minst märks på det stora utbud av böcker om prostitution, incest, misshandel etcetera med titlar som *Snälla pappa nej*², *När ingen annan ser*³ och *Överlevare mot alla odds*⁴. Dessa böcker sägs vara baserade på författarens egna upplevelser. Det verkar alltså inte räcka med all information om världens ondska som vi får via teve, radio och Internet, utan vi vill läsa om det i våra romaner också. En genre som visserligen inte utger sig för att baseras på verkliga händelser men som definitivt säger sig skildra det vardagliga, verkliga, är den svenska kriminalromanen. ”Jag ville skapa en trovärdig vardagspolis”, hävdar till exempel Helene Tursten, kvinnan bakom böckerna om Irene Huss.⁵ Och hon är inte ensam. Men hur blev det så här? Är det den gamla mytomspunna svenska ”lagomheten” som har slagit till, och som inte tillåter romanhjältarna i vår allra mest populära genre att vara för vackra, för framgångsrika, för oövervinneliga? Eller ligger det något annat bakom?

Litteraturens relation till verkligheten är en komplicerad historia där en diskussion om realismen som litterärt förhållningssätt är svår att undvika. Verkligheten som vi möter den i konsten eller medierna är alltid representerad, filtrerad via selektiv perception, personliga fördomar och förförståelser hos både avsändare och mottagare. Så är det alltid. Men den svenska kriminalromanen riskerar att hamna i en situation där man gör stora anspråk på realism utan att egentligen förhålla sig till den verklighet man möter. I stället förhåller man

1 Annette Årheim: *När realismen blir orealistisk: litteraturens ”sanna” historier och unga läsares tolkningsstrategier*. Växjö: Växjö University Press 2007.

2 Stuart Howarth: *Snälla pappa, nej*. Malmö: Bra Böcker, 2007

3 Duncan Fairhurst: *När ingen annan ser*. Malmö: Damm Förlag, 2007

4 Barbara Biggs: *Överlevare mot alla odds*. Stockholm: B. Wahlström, 2006

5 Margareta och Iwan Morelius: ”Jag ville skapa en trovärdig vardagspolis”, *DAST Magazine* 2008-12-28 (www.dast.nu)

sig till en *bild* av verkligheten som traderas inom genren, och som deckarrecensent möter jag samma bild i roman efter roman. Frågan är hur den bilden ser ut. Jag tänkte göra ett försök att reda ut det i denna artikel, och det kan vara lämpligt att börja med en kort historik, som på intet sätt gör anspråk på att vara fullständig.. Till min hjälp har jag främst tagit Jörgen Elgströms och Åke Runnquists *Svensk Mordbok* från 1957 och Sara Kärrholms avhandling *Konsten att lägga pussel, deckaren och besvärjandet av ondskan i folkhemmet* som kom 2005.

En historisk överblick

I den svenska kriminalromanens barndom, i början av förra seklet, såg genren helt annorlunda ut än den gör nu. Antingen var författarna så beroende av Sherlock Holmes att deras egna berättelser ofta var som sämre kopior av Arthur Conan Doyles böcker, eller så var intrigen rörig och upplösningen så orimlig att det ofrivilligt blev komiskt. Författaren trasslade in sig i intriger som han sedan hade svårt att ta sig ur. Gränserna mellan kriminalroman och äventyrsroman var praktiskt taget flytande. Den modige hjälten blev ofta jagad av hemliga kinesiska spionligor eller mystiska ryska grevar, och brottslingen kunde nästan enbart åka fast om han hade glömt sitt visitkort på brottsplatsen, vilket han emellanåt gjorde. Vidare smidde skurkarna högljutt sina ondskefulla planer vilket gjorde att detektiven genom tjuvlyssning kunde komma dem på spåren, och detektiven talade högt för sig själv så att läsaren tydligt kunde höra vad han tänkte. Polisens roll var nästan ofelbart att stå beundrande vid sidan av hjälten, vars intelligens var så blixtrande att omgivningen inte kunde annat än att häpna. Man kan nog inte tala så mycket om en generell svensk självbild i dessa tidiga alster eftersom författarna främst inspirerades av sina utländska föregångare, som exempelvis Arthur Conan Doyle eller Edgar Allan Poe. Någon större känsla för realism och verklighetsförankring var det inte tal om.

Under första världskriget minskade importen av utländska deckare och de svenska fick ett uppsving. De deckare som skrevs då kretsade mycket kring politik och spioneri, och Stockholm framstod som en plats där utländska skurkar och vackra men farliga blondiner härjade, och hjälten kom dem på spåren genom att iklä sig lösskägg och peruk. Stilen i dessa böcker var högtravande och melodramatisk. Exempelvis kunde det låta så här:

Han kastade sig ned och kröp likt en spårhund på händer och fötter... Hans andedräkt var kort och flämtande, hans ögon glänste, hans näsvingar skälvde, – aldrig någonsin förut hade jag sett min vän sådan: på en gång så rovdjurslikt fruktansvärd och ändå så målmedvetet lugn. Hela hans själ, hela hans strålande intelligens tycktes ha koncentrerat sig i den blick, varmed han granskade varje spår, varje kontur av fötter, som tryckts av i den mjuka jorden. Han gled snokande fram till höger och vänster.⁶

⁶ Robinson Wilkins, alias Harald Johnsson citerad i Elgström & Runnquist: *Svensk mordbok*, Stockholm: Sällskapet Bokvännerna, 1957, s 47.

Folkhemmet närmar sig

På trettioalet började den svenska deckaren att finna sin form och närmade sig femtiotalets mer realistiska och vardagsskildrande berättelser. Elgström och Runnquist skriver följande om författaren August Jansson:

Genom sin reaktion mot de bloddrypande och yviga tjugotalshistorierna och sin smak för enkel, realistiskt svensk miljö jämte sin önskan att skapa rimliga problem förbereder han övergången till den moderna detektivromanen med dess helsvenska vardag. Han förebådar [---] den utveckling av detektivromanen som realistisk nutidsroman, som vi nu bevittnar och som väl torde vara förklaringen till att så många människor i dag läser svenska detektivhistorier – där de bjuds en enkelt, reportagemässigt återgiven vardagsmiljö, vilken den egentliga romanen numera oftast förmenar dem.⁷

Redan under trettioalet var alltså idealet för den svenska detektivromanen att vara jordnära och vardagsrealistisk, och denna tendens fortsatte. Sara Kärrholm påpekar: ”I recensioner och artiklar om den svenska deckargenren uttrycktes under 50-talet ofta ett krav på trovärdighet, eller på något som ibland skulle kunna kallas ’realism’, för att en deckare skulle bedömas som en bra deckare.”⁸ Just femtiotalet är av enorm betydelse för utvecklingen av kriminalromanen så som den ser ut idag. Sara Kärrholms tes är att man kan förstå det svenska samhället under perioden 1945-1965 genom att läsa pusseldeckare från den tiden, som var just pusseldeckarens guldålder. Varför den kom just då och såg ut som den gjorde har flera orsaker, och en av dem är det politiska klimatet både i Sverige och i resten av världen. På femtiotalet var det svenska folkhemmet som starkast, och Sverige var ett relativt homogent samhälle. Hotet kom framförallt utifrån, från Sovjet, men enligt många lika mycket från USA. Det var dessa båda stormakter som hade atomvapen, det var de som kunde utlösa det tredje världskriget, som många var övertygade om skulle komma. Det man fruktade allra mest var alltså ett atomvapenkrig, men detta hot utifrån var inte det enda hotet mot folkhemmet. För om man skapar ett samhälle som är så hårt reglerat som det svenska femtiotalssamhället där experter på allvar kunde ha långa, lärda utläggningar om hur en hemmafru borde gå omkring i sitt eget kök för att uppnå största möjliga effektivitet, där statens representanter uppfostrade medborgarna via radio och teve, i ett sådant samhälle dras också tydliga gränser mellan vad som är acceptabelt och vad som inte är det. Brottslingarna i pusseldeckarna är sådana som avviker från folkhemmets syn på modernitet, solidaritet, demokrati och välfärd. Sara Kärrholm urskiljer tre specifika hot som manifesteras i pusseldeckaren och som fanns som underliggande ideologiska undertoner i folkhemmet: Hotet från ungdomen, som parallelliseras med hotet mot ungdomen, hotet från den starka kvinnan och hotet mot utveckling och framsteg.⁹

Det var först under femtiotalet som det skapades en ungdomskultur i väst, en kultur som skiljde sig från vuxenkulturen. Detta avspeglades i mode, livsstil, musik och olika subkultu-

⁷ Elgström & Runnquist s 100f. Notera att detta skrevs 1957!

⁸ Sara Kärrholm: *Konsten att lägga pussel. Deckaren och besvärjandet av ondskan i folkhemmet*. Stockholm: Symposion, 2005, s 48.

⁹ Se Kärrholm kapitel 5.

rer som exempelvis raggarkulturen. Plötsligt fanns det en värld som vuxna inte hade tillgång till och som de inte förstod, och det skrämde dem. Denna rädsla är en rädsla för ungdomen på glid, den hotande ungdomen. Men det var inte den enda synen på den unga människan. Ungdomen har ju i alla tider stått för framtidshopp och liv och så var det även på femtiotalet. Därför kände man behov av att skydda den oskuldsfulla unga individen mot de faror som hotade, bland annat droger, alkohol och homosexualitet. Detta behov och dessa faror återspeglas också i tidens pusseldeckare. En de mest kända deckarförfattarna från den här tiden var Maria Lang. Hennes deckare sysslar mycket med vad man på den tiden såg som avvikande sexualitet, nämligen promiskuitet och homosexualitet. Morden hos Maria Lang får närmast freudianska förklaringar.

Ett annat hot mot folkhemmet var den starka, självständiga kvinnan, även om bilden här är mer komplex. Dels skulle kvinnan vara en bra husmoder och bilden av den idealiserade goda makan och modern spreds i medierna. Samtidigt uppmuntrades kvinnor att yrkesarbeta, och den unga söta kontoristen blev ett annat kvinnoideal under femtiotalet. För att få ihop dessa båda bilder var modellen att först arbeta som exempelvis kontorist och sedan träffa en man, gifta sig och bli hemmafru. I pusseldeckarna kunde dessa motstridiga ideal förenas genom att den gifta kvinnan hjälpte sin make i hans detektivarbete. Den kvinnliga intuitionen blev ett viktigt redskap för att lösa gåtan. Det påpekades dock ständigt att kvinnan inte hade mannens geni; han stod för logiken, och hon för känslorna och intuitionen, som ibland visade sig leda rätt.¹⁰ Det hör samman med hur man i alla tider har förklarat kvinnlig intelligens och slutledningsförmåga: det är en fråga om instinkt, en ursprunglig och biologisk mekanism som inte kan utvecklas eller läras. Mannen däremot, har alltid varit den som har stått för utveckling och kulturell förfining. Här är alltså de flesta deckarna under femtiotalet helt i harmoni med det omgivande samhället. Jag säger de flesta, eftersom det även på den här tiden skrevs deckare med feministiska tendenser, men de var inte många.

Hotet mot utveckling och framsteg handlar framförallt om hotet mot ett rationellt, demokratiskt och kollektivistiskt samhälle. Spioner hotade exempelvis de nationella intressena, och medborgarna uppmanades att hålla ögon och öron öppna. Begreppet *Detektiven Allmänheten* introducerades vid den här tiden och utgick från pusseldeckarens hjältar. Vad de gjorde var moraliskt och bra och så borde varje individ handla för nationens bästa. Till och med barn uppmuntrades att leka mästerdetektiver efter Astrid Lindgrens böcker om Mästerdetektiven Blomkvist. Det var viktigt att tidigt få barnen att ta del av samhällets värderingar och att leka detektiv var en iscensättning av det.¹¹

Spionens moraliska förfall gestaltas i pusseldeckaren bland annat med att han arbetar ensam i motsats till detektiven som ofta samarbetar med någon, efter Conan Doyle's modell med Sherlock Holmes och Watson. Detektiven löste brotten med hjälp av rationella metoder och det var så som både stora och små problem i vardagen skulle lösas. Detektiven blev hela familjens hjälte. Sara Kärrholm påpekar att "vetenskap och rationalitet hade en starkt

10 Se tex Kärrholm kapitel 2

11 Kärrholm s 64f.

positiv laddning i Sverige under 50-talet”.¹² Under den här tiden var två av de viktigaste samhällsdebattörerna i Sverige Herbert Tingsten och Ingemar Hedenius. Båda arbetade för att rationalitet och sunt förnuft skulle råda i landet, på alla nivåer. Det är alltså i viss mån sant att pusseldeckarna under femtioalet arbetade *med* den rådande politiska andan och ideologin, och därmed så att säga var på makthavarnas sida. Förbrytarna var sådana som avvek från det sunda, rationella mönstret och tidsandan i folkhemssverige. På så sätt speglar pusseldeckarna intimt den svenska självsynen under femtioalet, en syn som till stor del delades av både individ och kollektiv, vilket Kärrholm genomgående visar i sin avhandling.

De största deckarförfattarna under femtioalet var Maria Lang, Stieg Trenter, Vic Sunesson och H K Rönblom. Maria Lang hade fört in ett visst mått av psykologi in i den strikta pusselgenren, och med H K Rönbloms deckare tillkom även ett element av samhällskritik. Men det var först på sextioalet, när det politiska medvetandet på allvar vaknade till liv i Sverige, som kriminalromanen på allvar började bli samhällskritisk. Via framförallt televisionen kom Vietnamkriget nära, och kritiken mot USA växte.

Kriminallitteraturen blir politisk

Deckarforskaren Lars Wendelius påpekar att Sverige under sextioalet blev en medelpunkt för kritiken mot USA, och man stödde även andra frihetsrörelser runt om i världen. Lojaliteten med förtryckta grupper ute i världen och kampen för rättvisa i Sverige gick hand i hand. Litteraturen, även den smalare litteraturen med högre status, blev alltmer politiskt medveten.¹³ Det var vid den här tiden som den svenska kriminallitteraturen förändrades för all framtid med Maj Sjöwall och Per Wahlöös tio romaner om kommissarie Martin Beck och hans kolleger vid Stockholmspolisen. Varje bok i serien hade som underrubrik: *Roman om ett brott*, och betydelsen var dubbeltydig. Dels syftade underrubriken naturligtvis på det brott som utreddes i boken, dels på det brott, den förbrytelse, som enligt författarna begicks mot folkhemmet och dess medborgare av makthavare och polis. Sjöwall-Wahlöös romaner var de första i sitt slag, de första kriminalromanerna som handlade om ett poliskollektiv som arbetade tillsammans och vars olika medlemmar man fick följa, och som dessutom tog med polisernas privatliv, känslor och personliga problem i handlingen. De blev alltså mer helgjutna karaktärer, och inte bara briljanta lösare av mystiska händelser. Naturligtvis förekom det intressanta psykologiska personporträtt i kriminallitteraturen även tidigare, bland annat hos Maria Lang och Kerstin Ekman, men den psykologiska dimensionen ägnades främst brottslingen och offret. I och med romanerna om Beck blev även utredaren föremål för en mer djuplodande beskrivning.

Polisernas privatliv existerade och skildrades parallellt med mordutredningen, och saker som skedde ute i samhället diskuterades och tolkades av poliserna även i deras roller som privatpersoner. En annan viktig skillnad mellan pusseldeckaren och polisromanen är att i pusseldeckaren måste läsaren själv ha möjlighet att lösa gåtan: ”Läsaren ska ha en rimlig chans att komma fram till gåtans lösning innan detektiven gör det, genom att få ta del av alla

¹² Kärrholm s 69.

¹³ Lars Wendelius: *Rationalitet och kaos. Nedslag i svensk kriminalfiktions efter 1965*. Hedemora: Gidlund 1999.

ledtrådar i samma stund som de uppenbaras för läsaren”¹⁴ Polisromanen så som den utvecklades från *Roman om ett brott*-serien och framåt, är inte lika beroende av en sådan formel, vilket ger ökad möjlighet att beskriva karaktärerna på ett mer verklighetstroget sätt.

Maj Sjöwall och Per Wahlöö gick offentligt ut med att de i sina romaner framför allt ville skildra samhällets förfall, och att de använde kriminalromanen som en form att göra det i. Böckerna fick stor genomslagskraft även utomlands och blev som sagt fullkomligt avgörande för kriminalromanens fortsatta framväxt, inte minst för dess status. Sjöwall-Wahlöös böcker var vänsterinriktade, samhällskritiska och inriktade på realistiskt skildrad kriminalitet och sociala miljöer.

Samtidigt skapades i dessa romaner en kliché som skulle få fäste i genren, och som idag används mer som regel än som undantag. Det handlar om kommissarien med magsår, dåligt eller inget äktenskap, dåliga matvanor, obefintligt socialt liv, en förkärlek för schack och klassisk musik. Gärna får han också vara lite grinig, dåligt klädd, överviktig och framförallt ska han vara bitter över hur samhället ser ut och nostalgisk när han tänker på det oskuldsfulla femtiotalet (som han knappt kan ha några minnen av). Det finns massor av sådana personer i svenska polisromaner, av vilka Henning Mankells Kurt Wallander kanske är det mest berömda samtida exemplet. Men vad är det egentligen som dessa män längtar efter? Har det någonsin funnits ett sådant land?

Även om det hade varit så, att det en gång hade funnits ett idylliskt folkhemssverige, existerade det i en tid före globaliseringen, kommunismens fall, EU, Internet och allt möjligt annat som har kommit att förändra och påverka världen och samhällsklimatet. Att längta tillbaka till en sådan tid är som att längta tillbaka till bronsåldern, nämligen föga fruktbart. Dessutom innebär det att man längtar tillbaka till en tid när en väldig massa människor av olika skäl behandlades som mindre värda, hade mindre frihet och sämre inkomst. Men kanske handlar det om något annat? Kanske längtar kriminalkommissarierna och deras skapare tillbaka till sin egen barndom? Är det kanske en högst personlig förlust som återspeglas i dessa böcker och inte en förlust av en diffus utopi?

En sak som möjligen skulle kunna styrka denna hypotes är att den tid som Henning Mankells Kurt Wallander längtar tillbaka till är den tid som Sjöwall-Wahlöös böcker utspelar sig i, nämligen under sextio- och sjuttioalet. Men, påpekar Per Svensson, poliserna i dessa böcker längtar också tillbaka.¹⁵ Då är vi tillbaka på fyrtioalet! Pusseldeckarnas författare däremot längtade inte tillbaka. Man såg optimistiskt på både samtid och framtid och propagerade för utveckling och urbanisering. Någonstans i början av sextioalet kommer alltså en brytning när optimism vänds till pessimism och poliserna började lida av magsår och ensamhet, övervikt och för stort alkoholintag. Symptomen varierar från bok till bok men finns där – alltför ofta.

Nästan alla deckare som kommer ut idag får epitetet *samhällskritisk*, men när det kommer till den seriösa diskussionen som har förts om samhällskritik och självsyn i svensk kriminallitteratur så är det trots allt i huvudsak Sjöwall-Wahlöös och Henning Mankells böcker som

14 Kärrholm s 62.

15 Per Svensson: ”Syndafallet” i Bengt Eriksson (red): *I neonljusets skugga. Den moderna kriminalhistorien*. Lund: Mattias Boströms förlag 1999, s 171.

brukar nämnas, och Henning Mankell brukar beskrivas som en författare i Sjöwall-Wahlöös tradition. Vad är det då som kritiseras i deras böcker? Vi ska nu titta på ett utdrag ur Sjöwall-Wahlöös roman *Den skrattande polisen*, som kom 1967.

Utanför Förenta Staternas ambassad vis Strandvägen och längs de gator som förde dit slogs fyrahundratolv poliser med ungefär dubbelt så många demonstranter. Poliserna var utrustade med tårgasbomber, pistoler, piskor, batonger, bilar, motorcyklar, kortvågsradio, batterimegafoner, kravallhundar och hysteriska hästar. Demonstranterna var väpnade med ett brev och pappskyltar, som alltmer tenderade att lösas upp av det strömmande regnet.

[---]

Operationen leddes av ett högt polisbefäl med militär grundskolning. Han ansågs vara expert på ordningsfrågor och betraktade belåtet det fullständiga kaos han lyckats åstadkomma.¹⁶

Ironin är bitande men tydlig är också den vrede som ligger bakom orden. De skulle kunna vara skrivna idag och syfta på Göteborgskravallerna 2001.

Den skrattande polisen handlar om ett massmord som begås på en buss i Stockholm. Nio människor skjuts till döds, däribland en polis som var passagerare på bussen. Trycket från politiker, press och allmänhet är hårt på poliserna att få fast mördaren. Utredningen leder poliserna åt olika håll i den sociala hierarkin, från de hemlösa och knarkarna till de rika direktörerna. Det ger ett utmärkt tillfälle att granska det svenska samhällets brister. Parallellt med mordutredningen pågår det demonstrationer mot Vietnamkriget och en av dessa beskrivs i utdraget ovan. Martin Beck och hans kolleger ser med avsmak på hur deras chefer kommenderar unga poliser att slå ner och gripa de fredliga demonstranterna.

Den stora besvikelsen

Den samhällskritik som kommer till uttryck i romanerna om Martin Beck har tolkats på lite olika sätt, vilket Per Svensson visar. Dels har den setts som ett uttryck för ett vänsterförakt, inte bara gentemot de höga cheferna utan också mot arbetarna, eftersom de patrullerande konstaplarna ofta beskrivs som korkade idioter, som gör bort sig och inte fattar någonting. Cheferna begriper inte heller någonting utan är bara ute efter att tillskansa sig mer makt och inflytande och att köra med sina anställda. De enda vettiga inom poliskåren är kriminalarna, utredarna, alltså Martin Beck och hans närmaste kolleger. Överfört på samhället så kan man läsa en sådan uppdelning som ett försvar för medelklass och intellektuella, en avsky för överklassen och ett förakt för underklassen.¹⁷

En aspekt som Göran Greider tar upp i sin artikel "Den konservativa larven" är förfallstematiken, som han tycker sig se i de så kallade samhällskritiska kriminalromanerna. Han är av den uppfattningen att samhället på sextioalet inte alls var så illa ute som det verkar när man läser Sjöwall-Wahlöös böcker. Han skriver:

16 Sjöwall/Wahlöö: *Den skrattande polisen*. Stockholm: Norstedts, 2005, s 5-6.

17 Svensson s 172f.

En irriterande sak är att vare sig det rör sig om amerikanska eller svenska kriminalromaner, så tycks genren ständigt arbeta med en förfallsteori i botten; mycket var bättre förr, om inte levnadsstandarden, så i alla fall den mellanmännsliga moralen. Den bild av ett sönderfallande och korrupt Sverige som Sjöwall-Wahlöö gav i sina deckare – särskilt i den sista – hade på sin tid mycket lite med någon svensk social eller politisk verklighet att göra.¹⁸

Samma kritik riktar Greider mot Henning Mankell. Han ger ett bra exempel på hur det schablonmässigt kan låta i så kallade samhällskritiska kriminalromaner (en term som Greider för övrigt är tveksam till. Enligt honom förekommer det inte särskilt mycket samhällskritik i kriminalromanerna, snarare verklighetspornografi). Göran Greiders exempel är hämtat ur Mankells första bok om Kurt Wallander, *Mördare utan ansikte*, som kom 1991. I denna bok har ett äldre par i ett ensligt hus i den lilla byn Lenarp just blivit mördade, och Wallander tänker att det går utför med Sverige. Enligt Greider är dock våld mot äldre relativt sällsynt i vårt samhälle nu för tiden, även om det är äldre som är mest rädda för att bli utsatta. Det tycks alltså finnas en bild av den svenska kriminaliteten som inte stämmer med verkligheten. Det var egentligen värre förr. När Wallander filosoferar: ”Det fanns inga fredade zoner längre. En liten oansenlig by som Lenarp var en bekräftelse” så känns det mer som ett försök att bekräfta läsarnas fördomar och självsyn än att utmana dem. Greider konstaterar: ”Även om saker och ting just de senaste åren, med arbetslöshet och social nerrustning, blivit betydligt sämre, har de sorgsna kriminalkommisariater man brukar möta även i svensk deckarlitteratur helt enkelt ofta helt fel i sina teorier om landet de lever i.”¹⁹

Henning Mankell är mycket intressant ur självsyn-perspektivet, eftersom hans karaktärer med Wallander i spetsen verkar fungera som någon sorts talespersoner för den tysta majoriteten i samhället. Hur kan man annars förklara den pamflett-artade tonen som Wallander gärna faller in i? När han talar, gör han sig omärkligt till representant för ett ”vi”, som jag anar är menat att inkludera läsaren. Men gör det det? Sjöwall-Wahlöös samhällskritik, oavsett hur man väljer att karakterisera den, är skickligt inrymd i själva berättelsen. Den återfinns i persongalleriet, i mordutredningen, i de dagsaktuella händelser som nämns i böckerna. I Mankells fall förefaller det som att det finns två separata spår, som alltför sällan överlappar varandra: Dels de utstuderade morden, som begås av en ensam galning, som kanske visserligen har fog för sitt hat, som kanske visserligen själv är ett offer, men som driver konsekvenserna av detta förbi all rimlighets gräns. Dels har vi samhällskritiken, som ofta förs fram i Wallanders inre monolog eller i samtal mellan poliserna. Exemplet nedan är hämtat ur Mankells bok *Den femte kvinnan*, som kom 1996. Kurt Wallander lägger ut texten inför sin häpna dotter:

När jag växte upp var Sverige fortfarande ett land där man stoppade sina strumpor. Jag lärde mig till och med i skolan hur man gjorde. Sen plötsligt en dag var det slut. Trasiga strumpor slängde man. Ingen lagade sina trasiga raggsockor längre. Hela samhället förvandlades. Slitandet och slängandet blev den enda regel som verkligen omfattade alla. Det

18 Göran Greider: ”Den konservativa larven” i Bengt Eriksson (red): *I neonljusets skugga. Den moderna kriminalhistorien*. Lund: Mattias Boströms förlag 1999, 156f.

19 Greider s 157.

fanns nog dom som framhårdade med att laga sina sockar. Men dom varken syntes eller hördes. Så länge det bara gällde våra strumpor gjorde den här förändringen kanske inte så mycket. Men det spred sig. Till slut blev det som en sorts osynlig men ständigt närvarande moral. Jag tror det förändrade vår syn på rätt och fel, vad man hade lov att göra mot andra människor och vad man inte kunde göra. Allting har blivit så mycket hårdare. Allt fler människor, inte minst dom som är unga, som du, känner sig obehövda eller till och med ovälkomna i sitt eget land. Hur reagerar dom? Med aggression och förakt. Det mest skrämmande är att jag dessutom tror att vi bara befinner oss i början av nåt som ytterligare kommer att förvärras. Det växer upp en generation just nu, dom som är yngre än du, som kommer att reagera med ännu större våldsamhet. Och dom har inga minnen alls av att det faktiskt fanns en tid då vi stoppade våra strumpor. När vi varken slet ut eller slängde vare sig raggsockar eller människor.²⁰

Vad är det egentligen som sägs i den här monologen och hur sägs det? För det första kan man konstatera att det finns flera talspråkliga markörer i citatet, som exempelvis *dom* istället för *de* eller *dem*, *nått* istället för *något*, *sockar* istället för *sockor*. Och det är det ju inget konstigt med eftersom det är någon som talar. Men talar man verkligen så här? Mankells böcker om Wallander är fulla med långa inre eller yttre monologer om Sveriges förfall, polisens otillräcklighet, människors otrygghet och så vidare. Jag tror att det är mycket sällan i verkliga livet som någon håller små, välformulerade brandtal vid frukostbordet eller på väg till en brottsplats. Det är naturligtvis inte så att just kriminalromaner alltid måste skildra världen på ett så trovärdigt sätt som möjligt. Problemet är att vad Henning Mankell har eftersträvat är just att ge en trovärdig bild av Sverige. Wallander väljer bilden av strumpstoppning för att visa på det gamla, goda Sverige, det Sverige som han tror fanns på femtiotalet. Hans resone-mang ser ut så här: På den tiden var man varsam med sina strumpor, alltså med sina ägodelar och i förlängningen av det, med sina medmänniskor. Nuförtiden, alltså under andra hälften av nittiotalet när den här boken skrevs, stoppar man inte sina strumpor, alltså är man inte varsam med sina ägodelar och i förlängningen inte heller med sina medmänniskor. Det är en ganska enkel logik och en tydlig retorik. Men är det sant? Wallander hävdar att han själv som liten fick lära sig att stoppa sina strumpor. Men vilka var de i huvudsak som stoppade strumpor på femtiotalet i Sverige? Jo, det var kvinnorna, naturligtvis. Bilden av den lagade strumpan innefattar inte bara konservativa könsroller – den är en bild för ett Sverige som såg radikalt annorlunda ut jämfört med nu. På femtiotalet fanns det få invandrare i Sverige, homosexuella osynliggjordes och kvinnorna var hemmafruar: den svenske mannens status var ohotad. Nu när kvinnor inte längre lagar familjens kläder, när den ökade invandringen har gjort samhället mer heterogent, när homosexuella kräver samma rättigheter som alla andra, då känner den svenske mannen inte längre igen sig i Sverige. Då blir ungdomar aggressiva. Då känner de sig ovälkomna i sitt eget land.

Nu kan man ju inte utan vidare påstå att detta även är Henning Mankells uppfattning. Intressant är dock att samma tematik, eller budskap om man så vill, återkommer i alla hans Wallander-deckare, och det är inte alltid Wallander själv som uttalar åsikterna. Själva gen-

20 Henning Mankell: *Den femte kvinnan*. Stockholm: Ordfront, 1996, s 250-51.

ren, oavsett om det är den svenska eller den amerikanska varianten bygger, menar Göran Greider, på en sorts förfallsteori, alltså att allting håller på att gå åt skogen och att det var mycket bättre förr. Bo Lundin sammanfattar den här typen av samhällskritik i kriminalromaner på ett utmärkt sätt:

Efter Sjöwall/Wahlöö har Sverige fått sin beskärda del av den sorts kriminalromaner, där snuviga, bekymrade och uttröttade spårhundar pressas till marken av ett välfärdssamhälle som gått snett: sociologiska rapporter med kraft och politisk hetta, långt ifrån alltid – eller ens oftast – socialistisk. Det finns en typiskt svensk besvikelse i de här böckerna, en sårad idealism, som i länder med hårdare vardagsverklighet, mera desperata klassmotsättningar och mera blodigt förflutet har svårare att uppstå: den stora besvikelsen kräver att det en gång fanns en dröm, som föreföll nära att gå i uppfyllelse.²¹

Men var hör kvinnorna hemma i denna värld av missnöjda män? Deras utestängdhet var länge nästan total: För lite drygt tio år sedan fanns det knappt en enda aktiv kvinnlig deckarförfattare, men efter att det instiftats ett pris, Poloni-priset, som skulle gå till en ”lovande svensk kvinnlig deckarförfattare”, började de kvinnliga deckarna strömma till. Först ut med en riktigt stor succé var Liza Marklund med sin roman *Sprängaren*. Detta var 1998. Ett år senare skrev kulturjournalisten Per Svensson följande:

Annika Bengtzon är en udda svensk deckarhjärte. Hon är inte skild, hon dricker inte för mycket whisky och lyssnar inte på Puccini. Inte heller är hon melankolisk. Hon tycks inte plågas av känslan att något, till exempel Sverige, gått förlorat. Dessutom är huvudpersonen i Liza Marklunds succédebut *Sprängaren* kvinna.²²

Per Svensson skriver att Annika Bengtzon tänker på sin karriär, sin familj och sina barn. Hon kämpar mot könsdiskriminering på jobbet och grälar ibland med sin man, fast hon älskar honom ändå. Annika Bengtzon har inte tid att vara nostalgisk – och inte heller lust: det var knappast lättare att vara karriärkvinna under folkhemstiden. För det är just det som är det intressanta: För vem det var bättre förr? Knappast för invandrare, kvinnor eller homosexuella. Det samhällssystem som de nostalgiska, manliga kriminalkommissarierna saknar är det system som gynnar den vite medelålders mannen. Därför är det fler manliga hjältar än kvinnliga som sörjer ett förlorat Sverige, fler äldre än yngre.

Detta innebär inte att kvinnliga poliser inte är stressade, försupna eller allmänt miserabla. Med den stora boom av kvinnliga deckarförfattare som vi har haft i tio års tid nu, så har en ny typ av kliché etablerat sig, med mönster efter Annika Bengtzon: kvinnan som både ska lösa brott och hämta på dagis. I sin artikel ”Skönheten och odjuren” konstaterar Ira Mallik att svenska kriminalromaner med kvinnliga huvudpersoner – oavsett om de är skrivna av kvinnor eller män – knappast utmanar några könsstereotyper. Efter en uppräknings av vad hjältinnorna i exempelvis Helene Turstens, Johan Theorins, Katarina Wennstams och Kjell Erikssons böcker får gå igenom av diskriminering på jobbet och problem hemma konstaterar hon att kvinnan fortfarande först och främst är sitt kön inom kriminalgenren. Indignations-

21 Bo Lundin: *Århundradets svenska deckare*. Bromma: Jury, 1993, s 8.

22 Svensson, s 167.

tematiken är tydlig: Män är svin och kvinnor är offer, antingen brottsoffer eller offer för manliga härskartekniker. Mallik skriver:

Visst, det är deckare och inte doktorsavhandlingar vi har att göra med här. Och det är kanske precis det som är problemet med det här könspolitiska engagemanget som den svenska deckaren har fått på hjärnan – det blir inget mer än en schablonartad ytpolish. Någon shoot-out med det patriarkala samhället inträffar aldrig. Det stannar vid en förtjusning i att tala med rättrådig röst.²³

Den samhällskritik som de kvinnliga hjältarna i svenska kriminalromaner får ge uttryck för handlar främst om vad som händer i ett icke jämställt samhälle: Diskriminering på arbetsplatserna, ojämlig arbetsfördelning i hemmen, och som allra yttersta, fasansfulla konsekvens: våldet mot kvinnor.²⁴ Denna gestaltade kritik löper dock samma risker som de dystra manliga kommissariernas kritik av ett sönderfallande Utopia: att ligga och glida på ytan, att inte på allvar slå igenom. På det viset blir samhällskritiken en krydda i genren, och inte en huvudsak, eller ens ett viktigt sidotema: den finns där för att den ska finnas där, den blir en kliché bland andra.

Den traderade bilden

I början av artikeln antyddes det att kriminalromanen kanske förhåller sig till en i genren etablerad bild av Sverige och svenskarna, snarare än till samhället som det verkligen ser ut. Den hypotesen stämmer bara delvis. Snarare kanske det är så att genren tar fasta på vissa aktuella strömningar i samhället och förstärker dem. Det gör bilden missvisande men inte helt felaktig. Man bör komma ihåg att kriminalromaner inte *är* verklighet, utan frågan gäller dess ambition att representera verkligheten. Denna ambition har funnits med kriminalromanen ända sedan femtiotalet, men i takt med att samhället har blivit allt mer heterogent så har den ambitionen blivit allt svårare att uppnå. Kanske är det därför den svenska kriminalromanen allt mer fokuserar på det som driver oss ifrån varandra än på det som håller oss samman. I pusseldeckarens Sverige var det inte systemet som det var fel på, utan individen. När den fördärvade individen rensats bort återgick samhället till att vara tryggt och sunt igen. Dagens kriminalromaner lämnar en bitter eftersmak: en mördare är borta, men fler återstår. Dessutom är mördaren bara ett symptom på det sjuka i samhällskroppen, inte själva sjukdomen. Rötan går ända ner i fundamentet och genomsyrar alla skikt i samhället.

Till viss del stämmer kanske den bilden: vi ser inte längre på brottslighet som ett element opåverkat av sociala, kulturella och politiska omständigheter. Det är brottsligheten och inte brottslingen som man främst bör komma till rätta med, vilket ju naturligtvis är den utveckling som man kan förvänta sig av ett modernt samhälle. Problemet är att om samhällskritiken börjar slå vilt omkring sig åt alla håll så riskerar den att förvandlas till ett allmänt gnäll. Den

23 Ira Mallik: "Skönheten och odjuren" i *Aftonbladet* 081216.

24 Ett aktuellt exempel är Stieg Larssons Millennium-trilogi, där den kvinnliga hjälten, den osannolika Lisbet Salander, har drabbats av i stort sett varje orättvisa och kränkning som en ung kvinna kan drabbas av i Sverige. Det är dock svårt att se henne enbart som ett offer: Även om livet inte är en dans på rosor för Lisbet, så längtar hon knappast tillbaka, vare sig till sin egen barndom eller till ett annat samhälle. Lisbet vet inte om någon annan tid än den hon lever i och har ingen anledning att vara nostalgisk. 50 år tidigare hade en flicka som hon antagligen haft det ännu tuffare. Hennes värld är Internet, där är hon oslagbar, snabbast och smartast av alla.

typen av onyanserad samhällskritik kan motverka sitt syfte, och i slutändan leda till att den moderna svenska kriminalromanen blir lika artificiell och samhällsfrånvärd som den brittiska guldålderns intellektuella pussel à la Christie emellanåt kunde te sig.

Litteraturförteckning

- Biggs, Barbara: *Överlevare mot alla odds*. Stockholm: B. Wahlström, 2006
- Elgström, Jörgen & Runnquist, Åke: *Svensk mordbok*, Stockholm: Sällskapet Bokvännerna, 1957.
- Fairhurst, Duncan: *När ingen annan ser*. Malmö: Damm Förlag, 2007.
- Greider, Göran: "Den konservativa larven" i Bengt Eriksson (red): *I neonljusets skugga. Den moderna kriminalhistorien*. Lund: Mattias Boströms förlag 1999.
- Howarth, Stuart: *Snälla pappa, nej*. Malmö: Bra Böcker, 2007.
- Kärholm, Sara: *Konsten att lägga pussel. Deckaren och besvärjandet av ondskan i folkhemmet*. Stockholm: Symposion, 2005.
- Lundin, Bo: *Århundradets svenska deckare*. Bromma: Jury, 1993.
- Ira Mallik: "Skönheten och odjuret" i *Aftonbladet* 2008-12-16.
- Mankell, Henning: *Den femte kvinnan*. Stockholm: Ordfront, 1996.
- Morelius, Margareta och Iwan: "Jag ville skapa en trovärdig vardagspolis", *DAST Magazine* 2008-12-28 (www.dast.nu).
- Sjöwall, Maj & Wahlöö, Per: *Den skrattande polisen*. Stockholm: Norstedts, 2005.
- Svensson, Per: "Syndafallet" i Bengt Eriksson (red): *I neonljusets skugga. Den moderna kriminalhistorien*. Lund: Mattias Boströms förlag 1999.
- Wendelius Lars: *Rationalitet och kaos. Nedslag i svensk kriminalfiktions efter 1965*. Hedemora: Gidlund 1999.
- Årheim, Annette: *När realismen blir orealistisk: litteraturens "sanna" historier och unga läsares tolkningsstrategier*. Växjö: Växjö University Press 2007.

Van Galen's memorandum on the Alor Islands in 1946. An annotated translation with an introduction. Part 1.

Av Hans Hägerdal

Among the 17,000 islands of Indonesia, the Alor Islands are among the lesser known, but far from the least interesting. For the modern tourist they are primarily known as an excellent diving resort, that attracts a modest but devoted group of Westerners each year. For art historians their fame rests on the *moko*, the hourglass-shaped bronze drums that were once found all over the islands. Students of anthropology may know Alor via the well-known monograph of Cora Du Bois, *The People of Alor* (1944). Linguists find the plethora of local languages, at least fifteen in number, intriguing, the more so since speakers of Austronesian and Papuan languages meet here. And avid readers of tropical travel literature may have encountered the islands as the supposed abode of ferocious cannibals and headhunters.

To put it briefly, the Alor Islands are situated in the Nusa Tenggara Timur province of eastern Indonesia, north of Timor and east of Flores and the Solor Islands. They consist of two larger islands, Alor and Pantar, and some smaller ones. The mountainous islands cover an area which is about half of Bali's, with a mixed population of Christians and Muslims. As is the case with much of Indonesia's history outside Java, the past of this little archipelago is fragmentarily known up to the nineteenth century. Knowledge of the written word was utterly limited until modern times, and scholars have to piece Alorese history together from indigenous oral tradition, accounts by foreigners, and linguistic and archaeological data.

A stage in the process of exploring the dynamics of this society is to ensure that interesting texts are made available for the general public. The Dutch colonials, dominant in parts of Indonesia since the early seventeenth century, had loosely counted the Alor Islands to their sphere of interest since 1613. However, they were only able to implement a colonial rule in the stricter sense from the early twentieth century. The colonial government was therefore in place for no more than about three or four decades, being interrupted by the Japanese occupation in 1942-45 and the ensuing Indonesian *Revolusi*. In December 1949 the islands were incorporated in the new Indonesian nation.¹ During their brief colonial tenure, the Dutch governmental officials (*bestuursambtenaren*) wrote reports about the rather unprofitable islands they were set to rule. The Dutch East Indian possessions were divided in various residencies, of which one was Timor en Onderhoorigheden (Timor and Dependencies). It consisted of West Timor, Rote, Savu, the Solor and Alor Islands, Flores, Sumba and Sumbawa, and was headed by a Resident seated in the Timorese port town Kupang.² Under the Resident were various *Controleurs* (Controllers), one of whom was in charge of the Alor Islands. When a Resident or Con-

1 Ricklefs 1981, p. 220.

2 Gonggrijp 1934, pp. 19, 137.

troleur ended his term, he was expected to write a survey of the area, a *Memorie van Overgave* (Memorandum of Succession). To the best of my knowledge, the only general *Memorie* that has survived from the Alor Islands is the one that is translated and commented below. It has been preserved in a comprehensive collection of writings of governmental officials, *Collectie Losse Aanwinsten Bestuursambtenaren*, found in the Nationaal Archief in The Hague. The author, G.A.M. van Galen, succeeded the Controleur K. Reijnders in 1938, but his term was interrupted by the rule of Japan in 1942-45.³ He drew up the text at the end of his second term in 1946, at a time when the Dutch had just come back to Indonesia after the Japanese capitulation. While the nationalist *Revolusi* evolved in Java, Sumatra and Sulawesi, large parts of eastern Indonesia including the Alor Islands were incorporated into a quasi-state called Negara Indonesia Timoer (The State of East Indonesia) under Dutch auspices.⁴ Although there was nationalist agitation on Timor and surrounding islands, there was no actual fighting between anti- and pro-Dutch forces. The “state” was nevertheless dissolved following the round-table discussions that led to the Dutch recognition of the Indonesian Republic in 1949.

The *Memories van Overgave* of the Dutch East Indies are often very good historical sources. The European officials routinely knew Malay (later to be developed into Indonesian) and had received a thorough training back in the Netherlands. The more ambitious officials collected data on indigenous customs (*adat*) and traditions, often delving into local history even before the Dutch takeover. Van Galen fortunately belongs to the latter type. He undertakes comprehensive surveys of the traditional raja-ships that dotted Alor and Pantar, of geographical features, religious conditions, customs, and various social, economic, and political issues. All this is amply complemented with genealogies, maps and statistical tables. He evidently takes much of the material from the reports of his predecessors, reports which are now to all appearances lost.

Van Galen does not say a lot about the history of the islands before the appearance of the Dutch, perhaps because the sources for such a history were so fragmentary and inaccessible. A brief background may therefore serve to set his account in context. In scattered sources from the fourteenth century onwards, the geographical term Galiyao is found. Originally this would seem to have been a term for Pantar Island in one of the local languages. But Galiyao also denoted a bond of five coastal domains situated on Pantar and western Alor: Pandai, Blagar, Barnusa, Alor (Proper) and Kui. The bond had Pandai in northern Pantar as its head, but it never developed into something akin to a kingdom. The Galiyao league, in turn, had a loose political connection with the Solor Islands to the west. Like the Solorese, the coastal dwellers of Galiyao were influenced by Islam which became dominant in northern Sumatra, Java and the Moluccas in the fifteenth and sixteenth centuries. Some of the Islamic influence seems to have reached Alor and Pantar from the Ternate Sultanate in the Moluccas – one of the smaller islands in the group is actually called Ternate.⁵

3 Bell 2009, p. 99.

4 Ricklefs 1981, p. 212.

5 A full discussion of the complicated nomenclature is found in Hägerdal 2010, pp. 220-23.

Another name found in sixteenth and seventeenth-century travel accounts is Malua, which is the island that we now call Alor. Alor was originally a raja-ship in the north-western part of Alor Island. The chiefs of that place entertained some commercial and other contacts with the wider world, which gave it a degree of prominence in foreign eyes. Alor could therefore be used for the entire island, or even for the entire group. A third name often used for the eastern main island is Ombai. This geographical confusion indicates that regions rather than islands were important as units from the local perspective. While Alor and Kui in the west of Alor Island were members of Galiyao, the eastern parts went their own ways. Some places along the coast evolved as princedoms at the time: Mataru, Batulolong, Pureman, Kolana.⁶ The inhabitants of the mountainous interior had a frightful reputation for being cannibals. The rumour is repeated intermittently in travel accounts from the sixteenth to the nineteenth century, but it is not clearly documented.⁷ The threatening or hostile reception that was sometimes accorded foreign travellers can also be explained through fear – the basically stateless Alor Islands were sometimes the subjects of raiding, and were a source of slaves for other parts of Indonesia.⁸

The Portuguese arrived in Indonesia in 1511-12 and the Dutch in 1596. The first detailed account of the Alorese is, however, written by the Italian Antonio Pigafetta who accompanied the Magellan expedition in 1519-22. He described the inhabitants of “Mallua” as “wild and beastly” and “the ugliest people in this part of India,” and alleged them to be cannibals on a grand scale. Pigafetta characterized them as stateless people who obeyed no kings and were thus opposed to European standards of normality. They used bows and arrows and protected themselves with a cuirass of buffalo hide. Their dress otherwise consisted of a loincloth made of bark (in Malay, *cawat*). In spite of the threatening postures of the inhabitants when the Spaniards came ashore, the Alorese quickly became friends with the whites after they received some gifts.⁹ The ethnographical details provided by Pigafetta mostly accord with later scholarly studies of Alorese society, although these studies do not endorse the portrayal of the inhabitants as ferocious eaters of human flesh.¹⁰

Portugal and the Netherlands fought a bitter struggle in Asian waters for the better part of the seventeenth century. Portuguese merchants had been visiting Solor since at least the 1550s, and they no doubt had some knowledge of the nearby Alor Islands. In 1613 the Portuguese fort on Solor was conquered by an armada of the Dutch East India Company (VOC), and the Portuguese moved their base to Larantuka on Flores.¹¹ Later on, in the 1650s, they established a permanent base on Timor where they would hang on until 1975. The Galiyao league immediately declared for the Company, presumably a consequence of their old connections with the So-

6 Certain other places on Alor Island were occasionally known as domains or princedoms in the nineteenth century: Mademang, Paitoko, Beno, Hamapu, Kelong, Ika Raka (or Mia Raka), Delluntuw (Francis, H 548, KITLV Archive; Van Lijnden 1851).

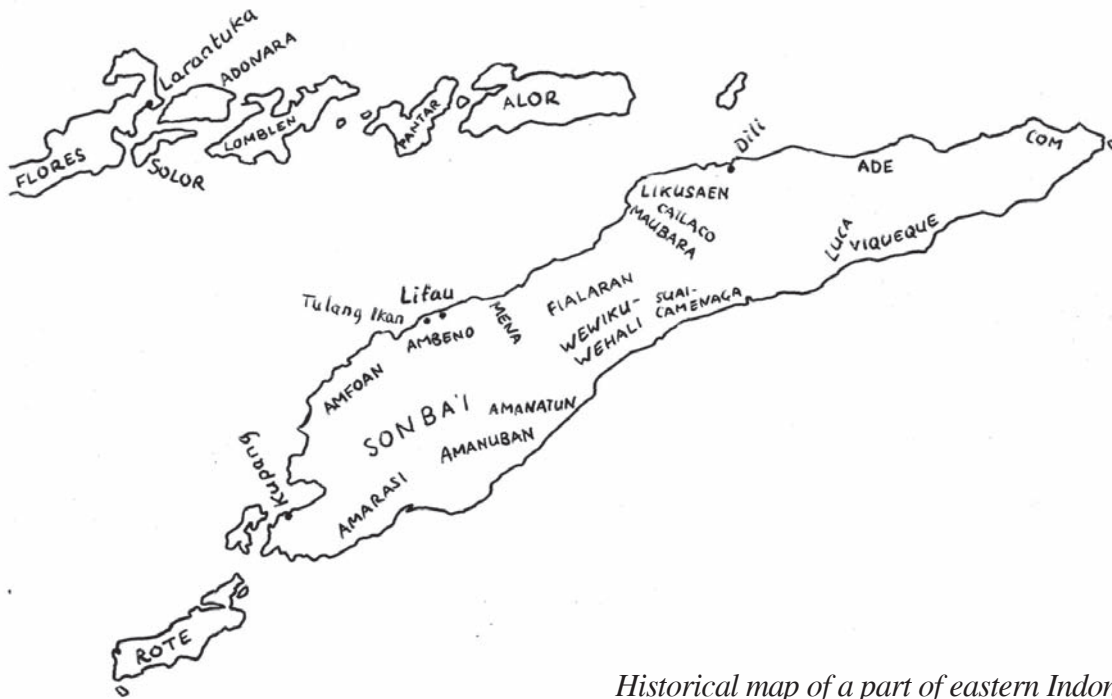
7 Arago 1823, p. 210; Arago 1844, pp. 30-7.

8 LeRoux 1929, p. 24.

9 LeRoux 1929, p. 18.

10 Du Bois 1944, p. 170, basing her on interviews with locals from highland Alor, asserts that cannibalism was a frightening and abhorring idea among the Alorese, one that was associated with witchcraft.

11 De Roever 2002, pp. 105-31; Boxer 1947.

Historical map of a part of eastern Indonesia.

lorese princedoms. For the next sixty years, however, the Dutch had almost no interaction with the Alor Islands. For part of this time the seafaring Makassarese people from Sulawesi enjoyed a vague overlordship and demanded a light tribute from the Alorese.¹² It was only in the 1670s, when they had been based in Kupang in West Timor for a long time, that the Company began to explore possibilities of trade in these quarters. These possibilities were found to be limited: only some beeswax and slaves could be obtained from the local rajas. But there were also other flows of trade outside the VOC orbit. The Portuguese in East Flores and Timor sold iron pieces, cutlasses and axes to the mountaineers, since the Alorese did not produce metalwork themselves. Traders from Sulawesi brought gongs and apparently also *moko* drums, which (at least by the late colonial period) were made in workshops in Java.¹³ Gongs and *moko* were essential as bridewealth in the local marriage system. Merchants and adventurers from Sulawesi visited the eastern parts of Indonesia and maintained their own network outside the system of monopolies that the VOC tried to maintain.¹⁴ In the Alor Islands, which were relatively low-technological and lacked bonafide states, these sea migrants could gain influence.

During part of the eighteenth century trading was rather lively between merchants of Kupang and Alor, and on one occasion in 1719 the Dutch took resolute action to block the Portuguese from maintaining a fort there.¹⁵ Towards the end of the century, however, the capabilities of the VOC were on the wane, and the Kupang authorities admitted that they had no influence whatsoever in these quarters. This was sealed by the troubles besetting the Dutch East Indies during the French Revolutionary and Napoleon Wars. Kupang was occupied by the British in 1812, and in the next year the rajas of Pandai and Alor Proper asked to be accepted under Portuguese

¹² Hägerdal 2010, pp. 230-31.

¹³ The source material for the seventeenth century is summarized in Hägerdal 2010, pp. 223-30.

¹⁴ Andaya 1995.

¹⁵ Coolhas 1979, p. 357.

authority. The Portuguese governor in Dili in East Timor endorsed this and sent flags to confirm the new suzerainty.¹⁶ After the fall of Napoleon the British ceded their recent conquests in the East Indies in 1816, and the returning Dutch claimed back the Portuguese gains. In fact the Alor Islands appear to have continued as a sort of diplomatic no man's land, claimed by the two colonial powers but being of too little significance to evoke a serious dispute.¹⁷

There had hitherto been a loose association between the five Galiyao domains and the five Solorese domains under Dutch suzerainty.¹⁸ This was known as *Sepulu Pantai*, the Ten Shores. But in 1820 the association broke up due to internal conflicts, the details of which are not known. The Dutch had long kept a representative, a *Posthouder*, in Lohayong on Solor, who was also responsible for keeping an eye on the Alor Islands – however little that may have meant in practice. Probably concerned about the recent Portuguese advances, the Dutch authorities in Kupang placed a particular Posthouder on Pantar from 1820 to 1831. Again, this was hardly tantamount to “colonial” governance, but more a way to mark the presence of the Netherlands. In 1831 the post on the Alor Islands was abandoned through the decision of a commissioner from Batavia.¹⁹

However, events in the next decade made the Dutch wary about the position of the Alor Islands. Some of the local rajas were keeping Portuguese flags and considered the Governor in Dili to be their ultimate protector. In particular the pro-Portuguese princedoms Oecussi and Liquiçá on Timor's north coast enjoyed influence on Alor. Added to this were the perennial conflicts that raged between the coastal, partly Muslim, population, and the animist mountain peoples. In 1846 the three coastal rajas of Kui, Blagar, and Beno got tired of the aggression from the mountain dwellers and asked Oecussi for help. At the same time two other rajas, of Alor Proper and Barnusa, called for assistance from Amfoan for the same purpose. Amfoan was also a Timorese princedom but it belonged to the Dutch sphere of power. The detachments from Oecussi and Amfoan encountered each other on Alor. The former took fright and sailed back to Timor, while the warriors of Amfoan proceeded to wage war on the mountain people.²⁰

The Dutch authorities in Kupang and Batavia felt worried about the intervention of Portuguese Timorese soldiers. The matter was part of a broader concern to delineate the colonial borders that was increasingly felt during the nineteenth century. Negotiations with the Portuguese Governor in Dili led to an agreement in 1851. The Governor handed over the pro-Portuguese areas in East Flores, Solor, Adonara, Lembata, Pantar and Alor to the Dutch East India Government in return for a sum of money. At the same time the border between Dutch and Portuguese Timor was fixed, although some questions remained.²¹ The opinion of the locals was not heard in the matter, and the border agreement met with bitterness among some local elites. On Alor it was in particular Kui, a princedom in the south-west of the island that refused to hoist the Dutch tricolor. In January 1855 the Dutch steamship *Vesuvius* appeared in the roadstead of Kui and re-

16 ANRI Timor: 37; Kontrak Perjanjian 2007, p. 316.

17 In a Portuguese geographical dictionary of 1850, *Allor grande* and *Allor pequeno* (Alor Besar and Alor Kecil, or possibly denoting Alor and Pantar) are still enumerated as parts of the Portuguese realm (Monteiro 1850, p. 413).

18 Barnes 1995, p. 499.

19 ANRI Timor: 57.

20 ANRI Timor: 57.

21 Pélissier 1996, pp. 33-6.

duced the village to rubble with its guns. Raja Gesi was deposed and replaced with an obedient younger relative.²² Nevertheless, the Dutch were still not able to impose their *Pax Neerlandica* on the islands. In the same year some mountain people of the domain Barnusa on Pantar came down to the central village at the coast which they attacked and ruined completely. As a result the raja had to flee to Alor Proper to save himself.²³ Violent internal incidents are known in the following decades, and the Dutch did not take a very active stance to stop it. Their concern was to keep Portuguese influence out but not to interfere in the local societies in the Timor area. Even within their limited aims they were not always successful. When the Dutch sovereign status over the Alor Islands was confirmed in 1860 the responsible officials quite simply neglected to collect the Portuguese flags that some coastal rajas possessed, or to give them Dutch tricolors instead.²⁴ As late as in c. 1880 the Raja of Kui sent tributes consisting of beeswax to Oecussi in Portuguese Timor in the hope of obtaining assistance to fight the mountain Alorese. Captured mountaineers were sent from Kui and Kolana to Liquiçá as slaves, many decades after the official abolition of slave trade in the Dutch possessions.²⁵

Actual Dutch rule was only achieved in the early twentieth century. Batavia at last abandoned its old policy of non-intervention in the outer regions of its East Indian empire.²⁶ The new, increasingly active way of managing their colonies was coupled with a so-called “ethical” policy. The colonies were ideally not to be treated just as milkcows from which as much produce as possible was squeezed. The Dutch colonial establishment also felt that non-intervention was harmful for stability and prosperity, and that a good and ordered government must be implemented to bring the fruits of civilization to the islands of the “emerald girdle.” After the end of the extended Aceh War in about 1903, a large number of expeditions and interventions were launched across the archipelago that finally imposed a colonial rule in the commonly understood sense: Timor 1905-10, South Sulawesi 1905, Bali 1906-08, and so on. The ethical aspects of the matter were soon lost from sight since the colonial actions cost much Indonesian blood.²⁷ As appears from the *Memorie* of Van Galen, a number of contracts and declarations were signed by local rajas on Alor and Pantar in the last years of the nineteenth and the first years of the twentieth centuries. In a general sense, colonial governance was implemented in 1910-12. No major military expedition was needed to pacify the small and poorly armed polities, but from time to time resistance flared up against taxation and corvée service. When independence was eventually achieved in 1949, the pre-colonial time was therefore still in living memory among many Alorese.

We must remember that the text was intended for official use rather than for a broader audience. However, among all the names and dates, an interesting image emerges of the workings of colonialism. The heavy-handed way of dealing with all kind of protests is illustrated by the numerous incidents that took place in the first half of the nineteenth century. Likewise, the Dutch ways of mastering the various local princedoms, and putting them in a neat bureaucra-

22 ANRI Timor: 118.

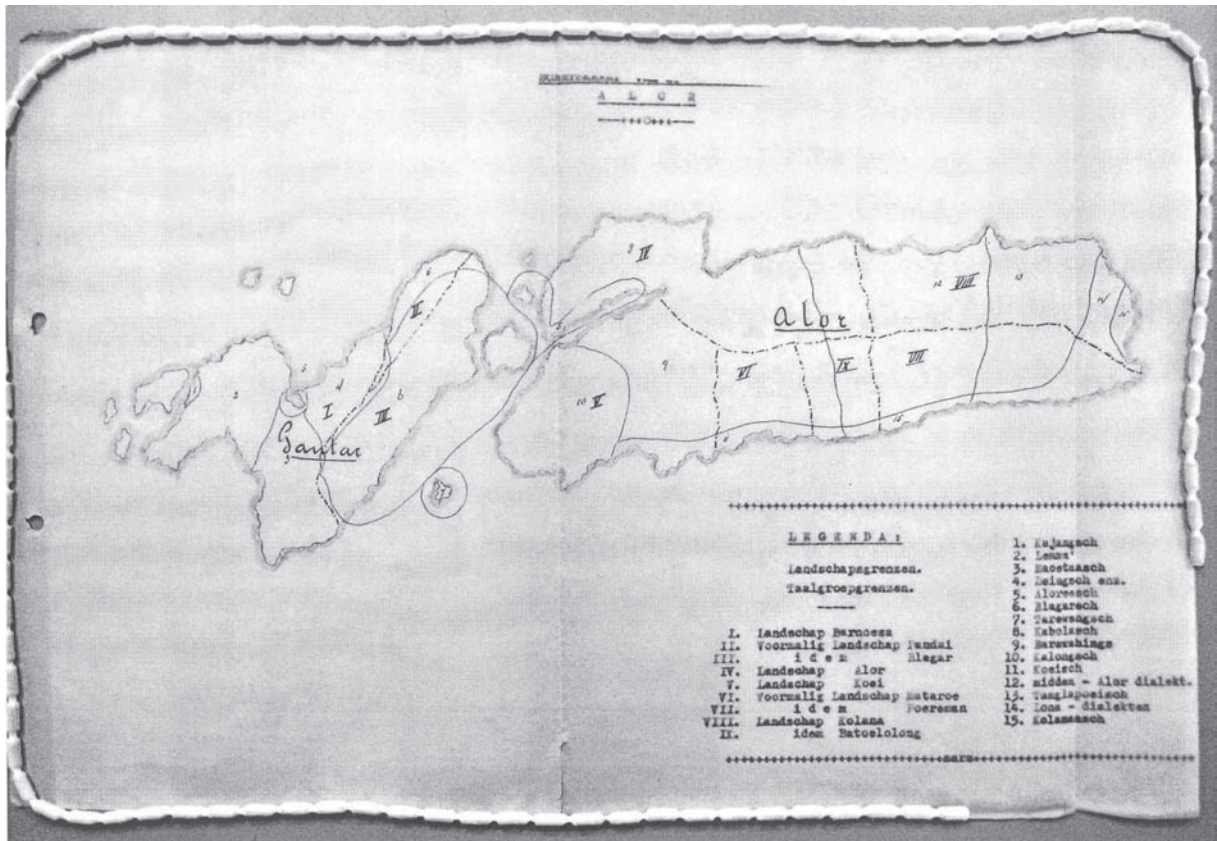
23 ANRI Timor: 119.

24 Ecoma Verstege 1878, Nationaal Archief, The Hague.

25 Mailrapport 1880: 333, Nationaal Archief, The Hague.

26 Gonggrijp 1934, p. 428.

27 Ricklefs 1981, pp. 138, 143-4.

Map of Alor and Pantar.

tized fold, is highlighted. So is the zealous propagation of Christianity to the detriment of old belief systems, with the stated aim to strengthen the bonds between the indigenous people and the colonials.

The translation below encompasses pages 1-35 of Van Galen's manuscript of 74 pages plus appendixes. It covers history, geography, and part of a section on population. The spelling of names has been modified in order to conform to modern Indonesian practice and avoid unnecessary confusion. Thus the Dutch combination "oe" has been replaced with "u", "tj" with "c", and "dj" with "j". Otherwise my ambition has been to provide a translation that is as faithful to the original as possible.²⁸ The second part of the manuscript will be published in a forthcoming issue.

²⁸ I wish to express my gratitude to Dr. Per Sivefors, School of Language and Literature, Linnaeus University, for commenting on an early draft of the translation.

Memorie van Overgave van den fundgeerend Controleur van Alor G.A.M. van Galen

Dated 15 December 1946.

Collectie Losse Aanwinsten Bestuursambtenaren No. 26,
Nationaal Archief, Den Haag

I. HISTORY

The area of the Onderafdeeling²⁹ Alor, most recently organizationally defined by State Paper 1929 No. 196, previously stood under partly Portuguese suzerainty; however, since August 6, 1851 it came entirely under Dutch rule (P.J. Veth, *Aardrijkkundig en Statisch Woordenboek van Nederlandsch-Indië* II, 1869, p. 599).³⁰

By then the Portuguese effort had not gone further than the bestowing of Portuguese flags on some coastal chiefs, such as those of Kui, Mataru, Batulolong, Kolana and Blagar.

Also our ruling effort did initially not go much further, since when the Government sought a loose association with Alor, it was limited to the acknowledgement of coastal chiefs as rajas and the placement of a *posthouder* in Alor Kecil, situated at the entrance to the Kabola Bay (around 1861).

These chiefs of coastal settlements, whose population was often descended from somewhere else and which did not accord with the autochthonous mountain people in terms of language or religion, nor in *adat*,³¹ were all too happy to be established as rajas of the inland beyond their territory, although their power there was in practice nil, and they seldom or even never went there. And on the other hand, the mountaineers did not acknowledge the coastal chiefs as their "prince;" thus the *posthouder* Morgenstern still wrote in the year 1909, in his missive of July 31, 1909 No. 103, that the mountain chiefs considered the rajas and Kapitans³² as middlemen in the barter trade, and as interpreters when the European Government had to come into contact with them.

When it was decided in the period of the Governor-General Van Heutz to bring the so-called outer possessions more thoroughly under our rule, it seemed necessary to confirm

29 Sub-division.

30 The agreement with the Portuguese governor Lopes de Lima, signed in 1851, was not endorsed by the home government of Portugal, and had to be renegotiated. The two colonial powers came to a new agreement, in fact identical with the former one, in 1854. The resulting Treaty of Lisbon was eventually signed on April 20, 1859. Some details concerning the colonial borderline on Timor were not settled until 1916 (Pélissier 1996, pp. 33-40).

31 *Adat* is the traditional body of customs and regulations of the various Indonesian societies. The term was important in the policy of the Dutch East India Government. Researchers and officials tried to codify the various regional or local *adat* with varying success (Gonggrijp 1934, pp. 1223-26).

32 *Kapitan* is a title derived from Portuguese *capitão*, captain. In many eastern Indonesian societies it is used for the assistant of a raja or a district ruler.

the power of the coastal chiefs over the mountaineers by the force of arms.³³ Here follows a survey of the patrol activity.

On July 31, 1910 three groups of *marechaussee*³⁴ from Kupang were at Alor Kecil under the command of Lieutenant Adelberg.

Alor-Kecil was the seat of the *posthouder* Meulemans³⁵ who had some *prajurits*³⁶ (armed policemen) at his disposal.

This exploration detachment patrolled on Alor during 1910-1911 and then returned to Kupang.³⁷ The relations with the mountain people were in general friendly. They had respect for our well-armed troops. Only once was a camp attacked (August 21, 1910) in the Lawui complex (Kewaai district, Limbur). This was supposedly perpetrated by the inhabitants of Afenlaga and Afenbeka. They were repelled with substantial losses (14 killed).

After the withdrawal of the exploration detachment it soon appeared that the *prajurits* which were available to the official were still not enough for a true exercise of power.

A steady garrison of militaries was placed at Kalabahi (where the governance had been moved) and civil rule was given over to the military commander.

In 1913 military action was necessary on the island Pantar where the mountaineers were at war with the coastal settlement Blangmerang. Here the mountain people were, contrary to the population of Alor, in the possession of shotguns imported via the Solor Islands, especially by the *kampung*³⁸ Lamahala on Adonara and by traders from Makasar.³⁹ There were 7 casualties on our side, including a doctor, a sergeant and five men, whose graves are still in Blangmerang.

In the beginning of 1914 the population of Atimelang (*kapitan*-ship Limbur) were rumoured to plan a rebellion, while in the *kapitan*-ship Probur (Kalong, landschap⁴⁰ Kui) military patrols were also necessary.

In 1915 the Kapitan of Mademang was murdered by the population of the Maupui complex (*landschap* Pureman) as a revenge for oppression exerted on them. Previously they had already refused to work on the roads, as well as pay taxes. Shortly after the occurred, the officer-patrol-commander Lieutenant du Croo was in place with a brigade. Although he tried

33 Correctly spelt Van Heutsz (1851-1924). He was the Governor-General of Netherlands East India in 1904-09. Known as a hawkish type, he was responsible for several armed interventions in hitherto virtually autonomous areas (Gonggrijp 1934, p. 428).

34 Military police.

35 Meulemans was the first regular Controleur in 1905-10 (Bell 2009, p. 99).

36 *Prajurit* is a Javanese word for warrior, used in this context as an indigenous auxiliary corps, established in the East Indies in 1843. They were originally reinforcements for the army, but later served to maintain peace and order in various parts of the archipelago (Gonggrijp 1934, p. 730).

37 Kupang, today the capital of the Nusa Tenggara Timur province, was the seat of the Resident of Timor en Onderhoorigheden (Timor and Dependencies).

38 A *kampung* (*kampung*) is a minor settlement. Depending on the context it can be a quarter, hamlet or village (Gonggrijp 1934, p. 616). In this case it has the last meaning.

39 Makassar (Makasar) is traditionally the most important city of South Sulawesi. Makassarese traders and sailors were important in the eastern parts of Indonesia for centuries, sometimes bringing goods without Dutch approval or knowledge.

40 *Landschap*, in this context a term denoting a territory, especially one governed by a raja (*zelfbesturend landschap*, self-ruling territory).

to make headway by peaceful means, the *kapala*⁴¹ Langsalimau and his circa 100 followers refused to submit, and so he challenged the company, incited by the *orang tua*⁴² and the... women. Through a few attacks in the night the actual resistance was rapidly broken; and after 40 rebels had fallen, including some main perpetrators, the last rebels were captured by itinerant patrols. In July the resistance was terminated.

In August a more serious rebellion broke out in the *landschap* Kui. Possibly oppression was committed here too. The main reason was nevertheless unwillingness to commit corvée labour and paying taxes.

In the night of August 4-5 the seat of the Raja of Kui, Lerabaing, was attacked by a band of 150 men from the warlike and hardly reachable Kamelelang complex, and mostly burnt down. Nine persons from Lerabaing were killed and a number were injured. The Chinese *toko*⁴³ and the house of the raja were committed to the flames. The rebels lost six dead and were beaten back through the brave stance of *fettor*⁴⁴ Sanga. A few days later a patrol was sent thither, while a brigade was sent from Kupang as reinforcement. In the ensuing fight 30 rebels fell. In October the rebellion was terminated, also thanks to the good participation of the Raja of Kui. The population moved from the lofty mountainous locations to places which could be more easily reached.

In January resistance arose on the Kabola peninsula through the incitement of the pretender of the raja family of Alor-Besar, Lawono, against the newly appointed Raja of Alor, Bala Nampira of Dulolong.

An attempt was made to set the house where the raja stayed on fire. The resistance could be subdued without spilling any blood, and Lawono and some other rebels were sentenced. In April 1916 followed a second and much more serious attempt at the instigation of persons of the raja family of Alor Besar, led by a certain Bura. A number of dissatisfied mountain kampungs (Oa, Nihing, Ananibang – present-day *temukung*-ship⁴⁵ of Oa) were incited and in the night of March 25-26 the house of Kapitan Belang at Kalabahi was put on fire, the Kapitan was wounded, and four of his retainers were murdered. The aim was also to put the house of the raja on fire and liberate Lawono. Since militaries could actually be sent in, this was prevented. The action against the rebels was forcefully carried out, whereby 68 persons, including the main leaders, fell. The others were captured. Bura was sentenced to 10 years of prison.

Meanwhile, in April a number of *perang*-minded⁴⁶ people tried to incite the kampungs Kanaipea, Fuimea-Tidol and Songmelang to ravage the kampung Welai and murder the *kapala*

41 *Kapala* or *kepala* means head, headman, chief.

42 Elder people.

43 *Toko* means shop. The Chinese immigrants, mostly of Minnan (Fujian) origins, were often active as traders and artisans in various Indonesian societies. They usually, but not always, stuck closely to the Dutch colonial system to further their business. Their enormous influence on the Indonesian economy is an issue to this day.

44 *Fettor*, from Portuguese *feitor*, overseer. A fettor was, in eastern Indonesia, a regent assisting the raja, or sometimes the ruler of a district of a principedom, a *kefetoran*.

45 *Temukung* is a local chief. The word is derived from the Malay-Javanese title *tumenggung*, which denoted the minister of a prince.

46 *Perang* means war in Malay.

*besar*⁴⁷ of Maibeka, out of dissatisfaction with the demands of corvée service and taxation. The governance was, however, warned early on. Two rebels fell, the others were captured.

In May there arose some resistance on Pantar, and this had hardly been terminated when a more serious resistance broke out in the still not much visited Kamengmi area (*landschap* Kolana, *kapitan*-ship Taramana). That was the consequence of the dissatisfaction caused by the oppression by Kapitan Jonas and the demands for corvée service and taxation. Plans were made to tempt the 20 soldiers and the commander to come to the bivouac at Kamengmi (the people were very well aware of the fact that no more than a brigade could be sent thither). And then attack them at night from all directions.

The Government was however warned early on through spies, and thus Sergeant Veenendal could arrive unexpectedly to Kamengmi after a night's march. Here were about 300 armed people assembled, who shot at the troops with arrows and threw stones at them. A couple of salvos scattered them at flight, and Kamengmi was occupied. Through a couple of night attacks, the rebellious party suffered some 30 dead. The peace was quickly restored.

In 1918 a serious uprising took place in the mountain district Limbur-Welai and Mataru, the population of which belonged to the Berawahing group (called orang Bani by the coastal population), whereby the Raja of Alor, Bala Nampira, was murdered during an attack whereby the bivouac where he stayed was set on fire by burning arrows. The reason for the uprising was once again the demands of corvée service and taxation. This uprising was in effect a rebellion in an entire area (Atimelang-Kalaisi and the present Bujaman), whereby the various kampungs stuck together. They were truly fed up with registration, the capture of unregistered persons, the payment of fines, and the harvesting of taxes. As a go-between between themselves and the spirits of the ancestors, they elevated a "sultane" in the kampung Fungwati. This woman called Maleilehi would ensure their victory in the fight against the "compeni"⁴⁸, and sacrifices were frequently made for her at various kampungs, with *mokos*, gongs, hogs, paddy and *jagung*.⁴⁹

One by one, Fungwati, Afenbeka and Manet were taken by the Lieutenant W. Muller. These mountain kampungs were strengthened with stone parapets (even three lying each behind the other) of 1,50 meters height, furnished with firing holes, while the access ways were closed with bamboo *paggers*.⁵⁰ Here the resistance was stronger and the garrisons held out longer. After having been driven out of the "*bentengs*", the rebels hid in the terrain, sometimes also in other kampungs. When tracked by the brigades, the soldiers were shot at from these hiding places with arrows, or attacked with *klewangs*.⁵¹ At kampung Fungwati a band, after having been driven out of the kampung, fortified themselves in a nearby cave for a long time. Through enduring patrolling in the terrain, the remaining rebels reported one by one. After the arrest of the husband of the sultane, the uprising was at an end (October 11, 1918).

47 Big headman.

48 The *compeni* or company was strictly speaking the Dutch East India Company or VOC, dissolved in 1799/1800 (Ricklefs 1981, p. 106). The term became synonymous with the Dutch establishment in the East Indies in indigenous eyes, and therefore survived until modern times.

49 Maize.

50 Pagger, from Malay *pagar*, is a fence or fortification.

51 Single-edged sword, cutlass.

This “Sultane” herself was arrested at Manet (Mataru) after the assault of this kampung, where she lay among the dead and wounded, being taken for dead. At the assault on kampung Manet, the Raja of Kui also participated with his people. A large booty of *mokos*, gongs, etc., supposedly fell into his hands. There were several attempts to make him return these goods. By the assistant-resident of Endeh,⁵² an investigation was carried out during a tour in 1937. This investigation did not, as expected, yield any results, so that the request for the returning of these goods was rejected.⁵³

In 1940 a new investigation took place, by the *temukung* of Bogalbui and some other chiefs. The investigation undertaken by myself yielded just as little result. The population was told that they had to bear this loss as punishment for their uprising. This old question was once again brought up at the time of the uprising of the mountain people of the same area during the Japanese occupation.⁵⁴

In February 1929 there was just as much unrest in the Atimelang area. Once again it was a “sultan.” This time a certain Mali Lakaä of the kampung Atimelang wished to be elevated to “sultan” and had a house (a kind of *benteng*⁵⁵ of stone boulders piled upon each other) built. According to the *kapala* of kampung Alukawati, this Mali Lakaä had supposedly dreamt that a woman whom he would marry came descending from the sky, after which he would become “sultan.” Since the governance was informed, action could be taken early on.

When a mutiny broke out at the military detachment in Kalabahi in March 1942, and as the European officers and under-officers were put to flight, and the European governmental officers with the Indian vicar were taken prisoners by the militaries, a rising quickly broke out in the *kapitan*-ship Limbur. This rising rapidly spread to the neighbouring *kapitan*-ship Welai and later to Mataru. This rising was suppressed by the Japanese in a bloody fashion. After their withdrawal in 1945, the rising came to the fore again. This time the rising was suppressed by a police force established in Kalabahi, which was reinforced with 30 men, former militaries of the Royal Netherlands Indies Army from Kupang.

After the first rebellion, the kampong chiefs of Manet and Builola (Mataru) and the *temukung* of Atimelang, the *kapala* of Dikingpea and the medicine man Thomas Atalang, all from the *kapitan*-ship Limbur, were held responsible by the Japanese in the open at Kalabahi. On the following day the *temukung* of Welai was finished off with the bayonets. The population of these areas blamed the rajas of Alor and Kui for these retributions. (The 3 persons from the Limbur area had reported after they had apparently been promised that they would not be punished.) One may refer to the report by the *adspirant-controleur*, J.R. Krol, about the risings of the mountain people of Alor against the rajas. After the return of the Dutch Power in November 1945, there was no sign of any unrest in these quarters. The dispatched patrols were received with joy. When exercising governing authority, one should take into account the fact that the

52 Endeh or Ende was a settlement, today a city, at the south coast of Flores.

53 It should be recalled that the bronze drums called *moko* and the gongs were highly valued prestige objects.

54 The Japanese occupation lasted 1942-45.

55 Fortress.

power of the rajjas in the mountain areas actually depends on the confidence that the population has in the Dutch governance.

Below follows a short sketch of the emerging of the various *landschappen* on Alor.

I. The *landschap* Alor

On the Kabola Peninsula there were three coastal settlements, namely Alor-Besar, Alor-Kecil and Dulolong, which were entirely independent and had each their own governance. The inhabitants of Alor-Besar were supposedly descended from the mountain kampung Oli. The inhabitants of Alor-Kecil and Dulolong had a common ancestor and were supposedly descended from the islet Pulau Rusa, situated between Pantar and Lomblen.

In each settlement there were four holders of authority, namely:

- a. The Atabeng, the actual headman of the settlement.
- b. The Kapitan, the *kepala perang*.⁵⁶
- c. The Marang, who wielded power in the name of the Atabeng.
- d. The Hukung,⁵⁷ to whom all the legal issues were brought.

More important issues were put forward to the Marang for settling, who then brought report about the most important issues to the Atabeng.⁵⁸

About 1850 a Portuguese ship appeared before Alor-Besar, and the Atabeng Kawiha Naha was acknowledged by the Portuguese as raja.⁵⁹ About 1860, when our governance was established (a *posthouder* was placed at Alor-Kecil), a close family member of Kawiha Naha called Baololong was acknowledged as raja.⁶⁰

Baololong was married to a sister of the Atabeng of Dulolong. Since Dulolong and Alor-Kecil were considered *kakak-adik*⁶¹ due to their common ancestry, the chiefs of Alor-Kecil and Dulolong agreed to leave the dignity of raja to the chief of Alor-Besar, since the Dutch governance only wished to acknowledge one raja.⁶²

⁵⁶ War chief.

⁵⁷ From Malay *hukum*, law or verdict.

⁵⁸ An appendix to the Van Galen report outlines the pedigree of the Atabeng line. The list of ancestors is: Mauput – Helilolmau – Pelang Helilol – Maupelang – Tobikamang – Kabeka Tobi – Kari – Doti – Kurang – Ago – Baololong – Bakolaha – Doti – Kabeka – Pokomahingmeang – Kawiha Naha – Lau – Tulimau I. The latter seems to have died in 1841, and to have been followed by his uncle Baololong, mentioned in the text.

⁵⁹ The event is misdated. According to Portuguese materials, the "king" Cabibá of Allor Grande acknowledged the authority of the Governor of Dili, Victorino Freire da Cunha Gusmão (1812-15) (Rode-meier 2006, p. 78; cf. Castro 1867, pp. 283, 291). Dutch sources indicate that this took place in 1813-14 (ANRI Timor: 37; Kontrak Perjanjian 2007, p. 316).

⁶⁰ Again the event is misdated. Baololong was a younger son of Kawiha Naha. He took over the position of raja or Atabeng in 1841 and was in power until his death in 1876. He actually came to Kupang in September 1844, thus years before the colonial treaties of division, and was acknowledged as Raja of Alor. Baololong owned a staff with silver weapon which had once been bestowed on his ancestor by the VOC (Sartono Kartodirdjo 1973, p. 419). This presumably took place in the second half of the seventeenth century, when there were a few visits by Dutch merchants and officials to the islands (Hägerdal 2010, pp. 225-30).

⁶¹ Elder brother-younger brother.

⁶² The chiefs or Kapitans of Alor-Kecil and Dulolong were both descended from Saku Bala Dulu, an immigrant from Sulawesi who married a princess of the Munaseli principdom on Pantar. His two grand-

Baololong was followed by his son Tulimau (contract July 22, 1898 concerning mining rights, declaration 22 August 1901 concerning the levying of taxes).⁶³

Raja Tulimau was married to a daughter of Nampira Bukan, from the Hukung family (see above) of Dulolong.⁶⁴

Raja Tulimau was succeeded by a family member called Kawiha Tuli, who signed the Timor Declaration (September 27, 1903, approved by the Governor-General on April 6, 1904).⁶⁵ Due to unfitness Kawiha Tuli was deposed from his position, and the rule was temporarily wielded by Nampira Bukan of Dulolong. A golden “*Kopiah Kerajaan*”⁶⁶ was bestowed on him about 1900, as an acknowledgement of his efforts to settle a dispute between the Rajas of Kui and Batulolong. About 1890, a staff of dignity with a golden knob (with the inscription *Je Maintiendrai*⁶⁷) was bestowed upon him at the arrival of a Dutch ship at the roadstead of Dulolong. Although coming from the Hukung family, Nampira Bukan was acknowledged as raja in Kupang, probably as being the most prominent personality.

At his demise in 1915, the son of his fourth wife, Bala Nampira, was acknowledged as raja as being the best fit candidate.

The Short Declaration⁶⁸ of May 9, 1916 was approved by the Governor-General on 25 July 1917.

Raja Bala Nampira was murdered in 1918 at the time of the uprising of the mountaineers in the kampung Fungwati.

During the minority of his son Achmad Bala Nampira, Umar Watang Nampira was appointed temporary Raja of Alor (Short Declaration April 16, 1919. Approved by the Governor-General on October, 14 1919).⁶⁹ Umar Watang Nampira has now submitted his application of retirement in favour of Achmad Bala Nampira.

By decision by the Resident of Timor en Onderhoorigheden on July 7, 1926, No. 297, Umar Watang Nampira was likewise charged with the rule over the *landschappen* Barnusa and Pantar Matahari Naik.⁷⁰

sons Nae Saku and Johol became Kapitans of Dulolong and Alor-Kecil, respectively (Gomang 1993, p. 30; local pedigree seen by the present writer). Of these persons, Nae Saku of Dulolong is documented in Dutch sources in 1673-77 (Hägerdal 2010, p. 228)

63 Dutch materials indicate that Baololong was first followed by his son Panggo Aman, 1877-95. The capacity of raja was then taken over by a younger son called Tulimau, who governed in 1895-1903. The dates for the rajas here and in later footnotes mostly follow the tables of L.J. van Dijk (1925, 1934).

64 According to other sources Nampira Bukan belonged to the family of Kapitans of Dulolong, rather than the Hukungs.

65 He was a grand-nephew of Baololong and governed 1903-08. His father was the Atabeng Tulimau I, who probably died in 1841.

66 “Cap of the kingdom”, a *kopiah* being a brimless cap worn by Indonesian Muslims.

67 “I will maintain”, the motto of the Dutch stadtholder William the Silent and (from 1815) of the Kingdom of the Netherlands.

68 The *Korte Verklaring* was a terse-worded declaration that the rajas of the Dutch East Indies signed when they accessed power.

69 He was the son of Watang, a brother of Bala Nampira, and was therefore the first cousin of Achmad Bala Nampira. He was born in 1885 and died in 1960.

70 The Dutch frequently tried to rationalize governance in the Residency Timor en Onderhoorigheden by merging smaller principdoms into larger. Umar Watang Nampira was the caretaker raja until 1952, when he stepped aside for his cousin Achmad Bala Nampira. The self-ruling territories (*daerah swapra-*

That the raja family of Alor-Besar did not immediately yield to the [Dutch] acknowledgement of Bala Nampira as raja has already been made clear by the description of military actions on Alor (uprisings under the leadership of Lawano and Bura).

A son of Lawano, namely Mahmud, is now the *temukung* of Alor-Besar, and a son of Raja Tulimau is Kapitan of Limbur.

Concerning the wielding of ruling power, the raja had at his disposal a Kapitan. Originally that was for the entire *landschap*. Later, by the intensification and expansion of the governance, there were three Kapitans appointed, namely for the district Dulolong – the so-called Bird's Head – at Kabola Peninsula, where the influence of the chiefs of Dulolong was greatest since old; and over the mountain districts Welai and Limbur.

II. The *landschappen* Pandai-Barnusa and Blagar on Pantar Island

The common ancestor of the raja families of Pandai and Barnusa supposedly came from Java. His name was Mojopahit or Aki Ai.⁷¹ The legend in question is briefly rendered in the *Memorie van Overgave* by the former administrator of Alor, K. Rijnders.

A more extended account, also about the former neighbouring raja-ship Muna Seli at the east coast of Pantar, may be found at the sub-regional office, assembled by the administration scribe A.B. Talib. Muna Seli was, on the occasion of a dispute with Pandai, completely ravaged, while the population was scattered all over Alor and Pantar.⁷²

The common ancestor of the raja families of Pandai and Barnusa would have come from Java. He begot five sons. The oldest, Baramauwolang, settled in the vicinity of the present Blangmerang, and was the ancestor of the raja family of Barnusa. The second son, Daimauwolang, established the kampong Dinanglain or Pandai and was the ancestor of the raja family there.

Tulimauwolang settled at Alor-Besar. The two other brothers went to Lomblen and established the kampong Lewabala.⁷³

The first Raja of Pandai who was acknowledged by the Portuguese was Bapa Boka.⁷⁴

ja) were kept for some years after the independence of Indonesia. Achmad wielded authority from 1952 to 1962, when the traditional forms of governance in this part of Indonesia were abolished. Nevertheless, he continued governing as *camat* (district head) from 1962 to 1971, dying in 1998.

71 According to a variant, Mojopahit and Aki Ai were actually brothers. Mojopahit refers to the Majapahit Empire that was centred in Java in 1293-c. 1527 but supposedly encompassed much of the Southeast Asian archipelago (Ricklefs 1981, pp. 16-8). Local tales of Majapahit origins testify to its great prestige in the eyes of later generations. Such origin stories are found in many societies of Indonesia, including some in the eastern parts (Savu, Flores, etc.) (Mailrapport 1877: 483, Nationaal Archief, The Hague).

72 Talib's material has been used by Annie Lemoine (1969) and by Susanne Rodemeier, who provides an extended discussion about the Munaseli principedom (Rodemeier 2006, pp. 265-311). Munaseli was supposedly destroyed by a Javanse incursion.

73 Lewabala or Labala was the only principedom on Lembata (Lomblen), part of the Solor Islands. Local traditions from Labala confirm that the settlement originated from a migration from Munaseli (Boli Lajar 2007).

74 According to Portuguese material, the "king" of Pandai, Manhola, acknowledged Portuguese authority in c. 1814 (Rodemeier 2006, p. 78). Later, in 1832, the name of the Raja of Pandai was Hukum (Francis, unpublished report, H 548, KITLV Archive).

His son Pela Boka was the first raja who was acknowledged by the Dutch Indies Government. He was succeeded by his younger brother Salama Boka.⁷⁵ His son, Beng Hukung, signed a contract about mining rights on July 22, 1898, and signed the Timor Declaration on 22 August 1901 (approved and confirmed by governmental decision of April 3, 1901, No. 8). Finally he signed yet another declaration about the imposition of taxes, also on August 22, 1901.⁷⁶ At his death the rule over the *landschap* Pandai was entrusted to Sinung Maleng of the raja family of Pandai.

About 1911 he was, due to sickness, replaced by his Kapitan (not in the sense of *kepala perang*), Koliambang Wono, who signed the “Short Declaration” on November 2, 1918 (approved by governmental decision on April 7, 1919), as ruler of the *landschap* Pantar Matahari Naik,⁷⁷ which was formed by a merger between the *landschappen* Pandai and Blagar.

On request, Raja Koliambang was discharged with a pension in 1926, and the caretaking of the rule over the *landschap* Pantar Matahari Naik was, by decision of the Resident of Timor en Onderhoorigheden of July 7, 1926, No. 297, entrusted to Umar Watang Nampira, caretaker raja of the *landschap* Alor.⁷⁸

The son of Raja Koliambang Wono, Anwar, was appointed Kapitan of Pantar Matahari Naik in 1939. But he had to be deposed at the end of 1945 due to complaints of the people over his behavior. A son of the Raja of Blagar, Tahir Noke, has in the meanwhile been made Kapitan of Pantar Matahari Naik.

The first Raja of Barnusa who was acknowledged by the Netherlands Indies Government was Aku Boli.⁷⁹ He was succeeded by Baso Aku, his son.⁸⁰ His son Koliambang Baso signed the Timor Declaration on June 3, 1896 (approved and confirmed by governmental decision on November 17, 1896, No. 12), a contract about mining rights on July 22, 1898, and a declaration about the imposition of taxes on August 22, 1901. On his own request he stepped down in 1926

75 When tracing Pandai's history, Van Galen apparently makes use of oral accounts which do not quite fit with contemporary documents. In December 1848 Slamet (Salama), a son of the deceased Raja of Pandai (Hukum?), arrived to Kupang and was acknowledged as the right successor (Sartono Kartodirdjo 1973, p. 420). However, a dispute arose between Slamet and his uncle Bokka (Bapa Boka of Van Galen's text). Bokka tried to strengthen his powers at the expense of Slamet by gaining support from Palembang, the raja of the Solorese principedom Lamakera. In October 1853 the Dutch authorities lost patience with the internal troubles and sent an armed expedition to Pandai. The expedition took Bokka in custody and brought him to Kupang (ANRI Timor: 96). Bokka's son was Pellah (Pela Boka) who assisted his father in his designs (Kontrak Perjanjian 2007, p. 356). Pela and Salama-Slamet were thus cousins, not literally brothers. Slamet ruled, at least intermittently, from 1848 to 1877.

76 Beng Hukung ruled from 1878 to 1901.

77 A Malay name meaning “Rising Sun Pantar”; in other words, eastern Pantar as opposed to Barnusa in western Pantar.

78 As we have seen, he governed until 1952, being replaced by his cousin Achmad Bala Nampira. Raja rule was abolished in the entire area by governmental decision in 1962.

79 Aku Boli was also known as Achbar. According to the pedigree of the princely family, he represented the twelfth generation of lords of Barnusa (Baranusa). The filiation is: Bara Mauwolong – Mau Bara I – Boli Mau – Mau Boli I – Bara Mau – Mau Bara II – Tonda Boli I – Boli Tonda – Mau Boli II – Tonda Boli II – Boli Tonda, the father of Aku Boli. I am grateful to Mr. Ivan Taniputera for showing me this pedigree. Boli flourished as raja in 1832 (Francis, unpublished report, H 548, KITLV Archive). In October 1848 Aku Boli succeeded to the dignity and received a ceremonial staff and a flag (Sartono Kartodirdjo 1973, p. 420). He governed until 1877.

80 This person governed in 1878-95.

and received a pension,⁸¹ and the rule over the *landschap* Barnusa was entrusted the caretaker raja of Alor, Umar Watang Nampira (decision of the Resident of Timor of July 7, 1926, No. 297). Raja Koliang Wono was supported in his rule over the *landschap* Barnusa by Kapitan Minta. He was succeeded by the *kepala besar* Amu Blegur of the mountain population between Blangmerang and Kayang, the so-called Lemma group. He was in turn succeeded by his son Amu Blegur, a Christian. His power in the Mohammedan coastal kampong Blangmerang is small.⁸²

In the territory Blagar there were three coastal settlements, namely Bakalan, Kolijahi, and Tuaåbang.

At the arrival of the Portuguese in Pandai, a chief from Tuaåbang was the first one to report, and in return he received a flag.

At the later arrival of the Netherlands Indies Government, the chief of Bakalan reported, and he was acknowledged by us.⁸³

Raja Salama Noke signed the Timor Declaration on June 3, 1896 (approved and confirmed by governmental decision of 17 November 1896, No. 12), a contract about mining rights on July 22, 1898, and a declaration about the imposition of taxes on August 22, 1901.

He was followed by Raja Noke Salama. He was discharged from rule due to sickness.⁸⁴ The *landschap* Blagar was then merged with Pandai, into the *landschap* Pantar Matahari Naik under Raja Koliang Wono (see above).

The Raja of Blagar had a Kapitan at his disposal. These masters, however, had to be deposed, one after the other, due to committed oppression. A son of Raja Noke Salama called Tahir Noke is now the Kapitan of Pantar Matahari Naik.⁸⁵

81 He passed away in 1952. He had six sons, of which the eldest, Mangkup Raja Baso, later held the function of Kapitan. The latter passed away in 1972.

82 Bell 2009, pp. 50-1, adds some details about the traditional structure of Barnusa. The maritime profile of the principality was accentuated by the state *perahu* (*perahu kerajaan*) kept by the central authority. The centre of the domain was initially Waiwagang but was later moved to Barnusa, which was also called Piring Sina (Chinese Plate) since it was orderly organized. In Barnusa there were eight principal *suku* (clans) which traditionally had various assigned tasks.

83 The traditional history of Blagar (Belagar) is traced in an unpublished manuscript by M.U. Sogo (n.d.). According to this text, the first raja was a Maka Pala who must have flourished in the first half of the nineteenth century. However, other sources make clear that Blagar existed long before; it is expressly mentioned as a polity in 1673 (Hågerdal 2010, p. 226). Maka Pala's son Keibara is known to have been acknowledged by the Dutch authorities on 23 June 1850. Two years later he turned defiant and left back the insignia of his raja dignity that he had received from the Dutch (Kontrak Perjanjian 2007, p. 356). Finally the Dutch Resident in Kupang decided to send 200 auxiliaries from the island Rote to deal with Keibara and the likewise defiant Bokka of Pandai. It was common practice in the Timor Residency to fight Indonesians with Indonesians rather than to dispatch expensive European troops. Keibara was declared deposed in the fall of 1853 and replaced with his brother Leing Date (1853-91) (ANRI Timor: 61). Leing Date was unwilling to extradite the fallen raja to the Dutch in Kupang, but otherwise had a more amenable relation to the colonial authorities (ANRI Timor: 96). He was succeeded by his sons Koli (1892-95) and Salama Noke (1896-1917).

84 His dates are 1917-18.

85 Tahir Noke was the Kapitan of Pantar Matahari Naik from 1946 to 1964 and died in 2001.

III. The *landschappen* Kolana and Pureman

The common ancestor of the raja families of Kolana and Pureman, called Sinimau, came from Kalong (Abui) in the *landschap* Kui (the present *kapitan*-ship Probur).⁸⁶ His wife Maria was a daughter of the Raja of Muna Seli (Pantar). They fled from Kalong due to a small-pox epidemic.

They settled in Maumana (Pureman) after a period of roving around.⁸⁷

Some generations later, Tubulau begot two sons, namely Lupuimakuni and Makunimau. The youngest settled at Tanjung Lisomu. His descendants finally, after repeated moves caused by wars with the mountaineers (Tanglapui), settled in the present kampung Manabala (Kolana).⁸⁸

The first Raja of Kolana who was acknowledged by the Netherlands Indies Government, was Mautuku, who signed the Timor Declaration (May 12, 1889. Approved by the Governor-General on July 10, 1889).⁸⁹ He signed a declaration about mining rights on July 22, 1898, and a declaration about the imposition of taxes on August 22, 1901.

He was succeeded by his son Alexander Makunimau, who signed the Short Declaration on June 20, 1914, approved and confirmed by governmental decision on August 27, 1915.⁹⁰ By decision of the Resident of Timor en Onderhoorigheden on July 11, 1927, No. 250, he was also entrusted with the rule over the *landschap* Pureman (see below).

By decision of the Governor-General of January 13, 1933, No. 27, Raja Alexander Makunimau was honourably discharged due to his advanced age, and his younger brother Christoffel Makunimau (Kari Mudi) was entrusted the temporary rule over the *landschap* Kolana during the minority of Marcus Makunimau, eldest son of Raja Alexander. By decision of the Resident of Timor en Onderhoorigheden of February 2, 1933, No. 22, Christoffel was also entrusted the rule over the *landschap* Pureman. (During the war, Christoffel Makunimau was deposed by the Japanese (July 1, 1944) and Marcus Makunimau was appointed as his successor). By decision of the Conica⁹¹ of Timor on April 8, 1946, No. 73, Christoffel was discharged due to bodily

⁸⁶ Abui is depicted as a very ancient principedom in its own right in some traditions. It was subsequently weakened since the brothers of the ruler preferred to migrate to other places on Alor and Pantar, one of them being the founder of Munaseli (Bell 2009, p. 32-35). Kalong is still mentioned as a separate domain in the report of Emanuel Francis in 1832, having a population of 800 fit men or 2,400 inhabitants in total (H 548, KITLV Archive).

⁸⁷ The pedigree of Pureman leaders is outlined in an appendix of the text. It runs: Sini Mau Laka – Tubul Sini Mau – Sini Mau II – Tubu Lau I – Sini Mau III – Tubu Lau II – Sini Mau IV – Tubu Lau III – Lupuimakuni – Tubu Lau IV – Painteri I – Resi Bera – Tubu Lau V – Painteri II – Malaikari I – Tubu Lau VI – Molana – Tubu Lau VII. The latter was followed by his brother Alobana and the latter's son Malaikari II, mentioned in the text.

⁸⁸ According to an appendix in Van Galen's text, the line of chiefs of Kolana were: Makunimau I – Takalama Kunimau – Makuing Takalama Kaing – Mautuka I – Makunimau II – Mautuka II – Makunimau III – Mautuka III. The latter is mentioned in the text, as ruling from before 1889 to 1914. He stepped down and died in 1916.

⁸⁹ Although Kolana was technically speaking part of the Dutch East Indies since 1851, the raja still for a long time paid homage to the Portuguese, or rather to the Portuguese vassals Oecussi and Liquiçá on Timor's north coast. This went on until about 1880. At this time Kolana only encompassed four kampungs (Mailrapport 1880: 333, Nationaal Archief, The Hague).

⁹⁰ Mautuku or Mautuka stepped down in 1914 and passed away in 1916.

⁹¹ Chief Commanding Officer of NICA (Netherlands Indies Civil Administration).

unfitness, and Marcus Makunimau was temporarily entrusted the rule over the *landschappen* Kolana and Pureman (see pedigree).⁹²

The first Raja of Pureman who was acknowledged by the Netherlands Indies Government was Malaikari, who signed the Timor Declaration on October 30, 1891 (approved on January 29, 1892). A contract concerning mining rights [was signed] on June 13, 1900 (approved on August 6, 1900). A declaration concerning the imposition of taxes [was signed] on August 31, 1901 (approved on December 21, 1901).

About 1918 he was exiled to Pantar. Probably due to the lack of fit candidates among the raja family, a certain Besi Laku, originating from the kampong Paitoko (Pureman), was appointed raja. He signed the Short Declaration on December 27, 1918, approved by governmental decision on October 14, 1919.

By decision of the Resident of Timor on July, 11 1927, No. 250, Besi Laku was honourably retired “on request”, and the rule over the *landschap* Pureman was entrusted to Raja Alexander Makunimau (see above).

By decision of the Conica of Timor on April 8, 1946, No. 73, Marcus Makunimau was entrusted with the rule over the *landschap* Pureman (see above). Descendants of the raja family of Pureman still live in the insignificant coastal settlement Pureman. One of them is now *temukung* (see pedigree). Their influence is small. The Rajas of Kolana and Pureman had a Kapitan at disposal for the execution of their governance. The *landschap* Kolana was later on split into two *kapitan*-ships or districts, namely Kolana nad Taramana. The son of Raja Besi Laku is the Kapitan of Pureman.

IV. The *landschap* Batulolong

The ancestor of the raja family of Batulolong supposedly came from a place called Luka Bekeka in the vicinity of Timor-Dilly.⁹³ According to the stories, a woman called Loni Enam had six sons. When these sons, having grown up, insisted to know who their father was, she told them that their father was an Ular Naga.⁹⁴ When he suddenly appeared in the shape of a blinding light, the six brothers fled away.

The eldest fled to Alor Batulolong, the second fled to Likusan, the third to Liurai, the fourth to Watubora, the fifth remained in Luka, and the sixth to OEkusi.⁹⁵

⁹² Marcus Makunimau was in charge from 1944 to 1962, when the traditional raja system was abolished. He passed away in 1996. Christoffel Makunimau’s son Willem was *camat* (district head) from 1962 to 1966. Members of the old raja families of eastern Indonesia have often been used as bureaucratic officials until present time.

⁹³ Luka Bekeka seems to reflect the Timorese princedoms Luca and Viqueque in south-eastern Timor, which are actually far removed from Dilly (Dili).

⁹⁴ That is, a *naga* snake. Nagas often have a prominent role in myths and legends of Indonesia.

⁹⁵ These are places on Timor. Likusan or Likusaen or Liquiçá is a coastal town in north-western Timor Leste. Liurai may allude to the prominent princedom Wewiku-Wehali in Indonesian Timor, seat of the original Liurai (ruler). Watubora is Fatuboro in north-western Timor Leste. Luka or Luca is a prestigious princedom in the south-east. OEkusi, more commonly Oecussi, is a princedom of Timor Leste which is situated in the enclave in western Timor.

The eldest, called Kepamakani, came, after many wanderings over Alor Island, finally to Batulolong-Kiraman on the coast, and was acknowledged by the inhabitants there as their chief. The first raja acknowledged by the Portuguese was Karimalei Gapada.⁹⁶

This raja was succeeded by Kamusawen (Chaspar) Karimalei, who signed the Timor Declaration on November 23, 1897, approved by governmental decision on January 31, 1898.

In 1914 he was succeeded by Resi Bera who signed the Short Declaration on August 29, 1914 (approved by governmental decision on August 27, 1915). Resi Bera was honourably discharged in 1937 due to advanced age, and succeeded by his son Wilhelmus Awengkari. The Short Declaration was sworn on November 12, 1937, approved on July 13, 1938.

Wilhelmus Awengkari passed away on August 11, 1941. Due to the lack of suitable candidates among the raja family, the Kapitan of Batulolong, Christoffel Laubala, was temporarily entrusted the rule over the *landschap* Batulolong, decision of the Resident on November 20, 1941, No. 59/XII/Z.E.Z.⁹⁷ During the war, Laubala asked to retire because of the inconsiderate treatment by the Japanese, and Lourens Karimalei was appointed raja.

Lourens Karimalei is descended from another branch of the raja family of Batulolong (see pedigree).⁹⁸ The son of Raja Wilhelmus Awengkari, Johan, now about 20 years old, is somewhat quick-tempered and is unfit as successor.

Christoffel Laubala has been restored to his original function as Kapitan.⁹⁹

[V.] The *landschappen* Kui and Mataru

The ancestor of the raja family of Kui came from Endeh, and finally, after many wanderings over Alor, settled in Lerabaing and was acknowledged by the inhabitants there as chief = raja.¹⁰⁰

Lerabaing at first stood under Portuguese influence.¹⁰¹

96 According to the traditional account, he was the seventeenth Raja of Batulolong. He ruled from the mid-nineteenth century to 1897. According to a handwritten local manuscript seen by the translator, the predecessors as chiefs of Batulolong were Karlau Kep, Maleikari I, Awenlo, Awengkari I, Losa, Asakamen, Laubana, Maleikari II, Lauika, Karlau, Kamusawen I, Karimalei, Sarata, Makunimau, Laukosi. The successor of the latter was Karimalei Gapada, who died in 1897. He had several sons of which Chasper succeeded him. The following raja Alfonsus Resi Bera was a son of Chasper's elder brother Hanoch.

97 This person was a younger brother of Alfonsus Resi Bera.

98 Lourens Karimalei was once again appointed raja by the Dutch authorities in 1947, and kept the title until the end of the raja system in 1962. He passed away in 1996. He was a son of Menase, a younger brother of Chasper.

99 His term as caretaker of the Batulolong principedom ended in 1947, when Lourens Karimalei acceded.

100 The appendix to Van Galen's text outlines the pedigree of the Kui lords: Maleikili – Maleilok – Gawamalei – Atamalei – Maleilok – Banla – Pasoma – Maleikili – Kinanggi – Maleilok – Pasoma – Gawamalei – Banla – Atamalei – Gawamalei – Maleilok – Banla – Kinanggi – Banla – Pasoma – Atamalei – Maleikili – Atamalei – Pssoma – Kinanggi – Atsom – Pasoma – Kinanggi – Banla – Gawamalei – Banla – Pasoma (or Pui Soma). The latter is known to have reigned as raja in 1855-91. He had an elder brother Atamalei, whose son Kinanggi was the father of the three rajas Taru Soma I, Goamalei and Katang Koli.

101 Unlike Pureman, Kolana, Mataru and Batulolong, Kui was actually a member of the Galiyao league since old. However, it tended to avoid contacts with the Dutch authorities, and was clearly pro-

At the arrival of the Dutch around 1850 or 1860, the shelling by a warship was necessary at first, before they [the local population] acknowledged the Dutch governance.¹⁰² One of the cannon balls is still present.

The first raja who signed the Timor declaration was Goamalei on November 23, 1897 (approved on January 31, 1898).¹⁰³ He signed a contract about mining rights on July 22, 1898 and a declaration about the imposition of taxes on August 22, 1901.

He was followed by Raja Taru Soma.¹⁰⁴ This one was succeeded by his brother DaEng Soma, who signed the Short Declaration on June 4, 1918 (approved on September 13, 1918). After his demise (he committed suicide), Katang Koli was entrusted the caretaking of the rule over the *landschap* Kui.¹⁰⁵ The Short Declaration [was signed] on April 12, 1922 (approved March 13, 1923).

By decision of the Governor-General on March 7, 1939, No. 29, Katang Koli was honourably discharged on request. (He passed away on November 14, 1942.) By decision of the Resident of Timor en Onderhoorigheden of March 24, 1939, No. 1/XII/Z.B.Z., his son Banla Kinanggi was temporarily entrusted with the caretaking of the rule over the *landschap* Kui, with the aim that he would be definitively appointed as self-ruler after his fitness had been confirmed. A request concerning this was submitted by a letter on December 15, 1946, No. ... [illegible].¹⁰⁶

The ancestor of the raja family of Mataru supposedly came from Timor, from the kampung Wuka in the vicinity of Atapupu.¹⁰⁷

The first Raja of Mataru who signed the Timor Declaration was Raka Lakussi on September 4, 1877, approved by governmental decision on December 7, 1877, No. 7.¹⁰⁸ A contract concerning mining rights [was signed] on July 22, 1898, and a declaration concerning the imposition of taxes on August 22, 1901. By governmental decision of February 12, 1916, No. 4, this insignificant *landschap* (3,400 souls) was abrogated and incorporated into the *landschap* Kui. This

Portuguese during much of the nineteenth century. Supposedly, it was tied to the Portuguese from 1844 (Van Lijnden 1851; Hägerdal 2010, p. 237).

102 The incident took place on January 10, 1855, less than four years after the transfer of suzerainty from Portugal. The local raja Gesi absolutely refused to yield to the Dutch demands to submit, and the kampung was, as a consequence, shelled and burnt to the ground (ANRI Timor: 118). The locals then deposed Gesi and elevated his nephew Pui Soma or Pasoma to the dignity. He arrived to Kupang in April and received a Dutch tricolour. Pui Soma ruled from 1855 to 1891 but was not an obedient vassal from the Dutch point of view. As late as in c. 1880 he paid an annual tribute to Oecussi in Portuguese Timor (Mailrapport 1880: 333, Nationaal Archief, The Hague). Pui Soma was succeeded by his grand-nephew Taru Soma I, 1892-97.

103 Goamalei was the brother and successor of Taru Soma I and ruled as raja in 1897-1916.

104 Taru Soma II was the son of Taru Soma I and ruled 1916-17.

105 Katang Koli was a brother of Taru Soma I and Goamalei. He ruled from 1921 to 1939, dying in 1942.

106 Banla Kinanggi then ruled as raja from 1946 to his death in 1959. He was the last traditional leader of Kui.

107 Atapupu is a small inlet on the north coast of Timor where a port town has evolved.

108 Lakussi was the first Alorese raja to sign such a contract. Nevertheless, the history of Mataru is obscure. The Dutch expedition of Caspar Reinwardt in 1821 met with an unfriendly reception by the inhabitants of Mataru (Bik, H 601, KITLV Archive). In 1851 the name of the raja was Pesereh, a chief who did neither stand under Dutch nor Portuguese flag (Van Lijnden 1851, p. 336).

merger occurred because of the exile of the Raja Thomas Solokale to Sumatra due to oppression perpetrated by him.

The landschap Kui originally had only one Kapitan, namely the Kapitan of Lerabaing. Later, under Raja Taru Soma, the so-called Kalong area (Probur) to which the Rajas of Alor made claims, was brought under the *landschap* Kui, and the *kapitan*-ship of Probur was installed. After the incorporation of the landschap Mataru it was considered to be a kapitan-ship. Someone from Lerabaing was appointed Kapitan. Later the exiled Raja Thomas Solokale was once again appointed Kapitan. During the war he was deposed and replaced by Balsasar Sukorkoli, someone from the former Kapitan family of Mataru.

The present Kapitan of Probur belongs to the chiefly family of Mataraben, one of the original (mother) kampungs, and as such he has quite a lot of influence.

II. GEOGRAPHICAL DESCRIPTION

A. Situation, size, borders

The onderafdeeling Alor encompasses the following islands:

1. Alor with the islets belonging to it, namely Nuhaben and Sikka or Suwanggi at the north; Sumira at the east; Pura, Rota, Tareweng¹⁰⁹, Kisu at the west of Alor.¹¹⁰
2. Pantar with the islets belonging to it, namely Lapang Batang to the north-west; Pulau Rusa, Marica¹¹¹ and Kambing to the west of Pantar (see moreover the topographical map).

The size of the onderafdeeling is, at least according to the extant topographical map, to be estimated at 230 square kilometres (of which the island Alor alone comprises about two thirds).¹¹² The size of each landschap is hard to tell, the more so since the borders have hardly ever been internally established. The extant topographical map illustrates the extension of the various landschappen in the clearest way.

B. General situation of the ground

Regarding the forms of Alor Island, it must have been the subject of a violent play of nature in times past. The southern part of the island is volcanic with the exception of small limestone rocks at the coasts, whereby it can be deduced from the forms of the stone that the volcanic impact occurred after this part had emerged from the sea.

Apart from a few extant hot water springs, as in Taramana, Kolana and Takala, one also encounters eruptive conglomerates along the coast. The entire north and south coasts consist

109 In old times the island Tareweng or Tereweng gave its name to the strait between Alor and Pantar, today usually known as the Pantar Strait (Hägerdal 2010, p. 227).

110 Baron van Lijnden's enumeration of islands in the Alor Strait between Lembata and Pantar is: Pulau Lapan, Pulau Batan, Nuhakan (pulau Rusa), and Nebatan (Pulau Babi). In the Pantar Strait: Pulau Tawein (Tereweng), Pulau Pura, Pulau Suanggi, Pulau Ternate, and Pulau Pajang (I have modernized the baron's spellings) (Van Lijnden 1851, p. 329).

111 The name Marica or Marisa was formerly sometimes used for the strait between Lembata and Pantar, nowadays the Alor Strait (Hägerdal 2010, p. 227).

112 This is a curious mistake. The area of the Alor islands is estimated at 2,865 square kilometres.

of such stone. Sandy coastlines are thus rare; a few incoherent parts consist of sand but the rest of stones. Where there is no greater erosion on these stones, the ground is covered; not by the everywhere sprouting alang-alang, but with a finer sort of grass, the so-called “deer grass”.

The peninsula “the Bird Head” of Alor consists mostly of coral stone. Along the coasts of that peninsula great reefs occur, but nowhere else. The peninsula is connected with the southern part of Alor by a plain, six kilometres wide, partly consisting of coral, and partly of clay. Probably this connection was formed after the emerging from the sea.

In general the ground may be called fertile, especially in the mountains where the earth consists of eroded volcanic stones covered with a humus layer. The “Bird Head” is less fertile, so here the *ladangs*¹¹³ mostly have to be placed between great *karang*¹¹⁴ pieces. The entire island is extraordinarily heavily accidental in form. A certain systematic-ness in the appearance of the mountains cannot be denied, but the ridges, summits and ravines with mostly quite steep sides lie helter-skelter through each other, and the whole thing gives a very confused impression.

C. Coasts

The coastline forms an irregular meandering line, which includes more or less deep petty bays and inlets. In general the coasts of the southern and eastern sides do not offer any good anchorages for larger ships, due to the land that dips steeply into the sea.¹¹⁵ An exceptional anchorage is offered by the 15 kilometres long Kabola Bay where Kalabahi is situated and which is divided into an outer and an inner bay. Both bays offer safe anchor places for the largest ships; for example the “Franconia” (20,000 tonnes) can easily cast anchor there.

Along the entire coast, apart from the coast between Lerabaing and Mataru (south coast of Alor) and between Kokar and Binlelang (north coast of Alor) besides the west coast of Alor, one encounters non-hardened roads on which one is able to ride in all seasons. A road along the first-mentioned roadless part could not be built without great costs for explosives; while a road along the two latter parts is not urgent.

D. Plains

Along the coast one finds the following plains:

1. Along the coast from Kanarilang (4 kilometers west of the Kalabahi Bay) to the kampung Moru (situated at the upper side of the bay opposite Kalabahi);
2. The connection between the “Bird Head” of Alor and South Alor;
3. At Pancoran (situated at the west-south-west, at the upper side of the bay);
4. By Buraga (south coast of Kui);

¹¹³ *Ladang* is a dry rice field, as opposed to the irrigated *sawah* fields. *Ladang* cultivation is the simplest form of rice cultivation (Gonggrijp 1934, p. 1252).

¹¹⁴ Reef.

¹¹⁵ According to the account of Baron van Lijnden (1851, p. 330) the boats from Sulawesi called *padewakang* could lie in the roadstead of the most of the coastal kampungs of Alor’s south coast; only the crew must fasten the anchor at the shore since the coast was so steep and without good anchorage.

5. Close to Batulolong;
6. Close to Mademang (about 7 kilometers east of Batulolong);
7. Close to Peitoko;
8. North of Kolana (east coast of Alor);
9. Close to Adagai (north coast of Alor, about 8 kilometers west of Taramana);
10. Close to Limbur (north coast of Alor, about 6 kilometers west of Adagai);
11. Close to Kokar (north-western coast of the "Bird Head").

On most of these plains, *alang-alang*¹¹⁶ and *kayu putih* trees¹¹⁷ grow, and here and there in between an Alorese has made an illegal *ladang*. However, the earth in these plains is of good quality (apart from those of Buraga and Pancoran), since the humus of the mountains flows down and is gathered on these plains.¹¹⁸

In the mountain areas one encounters the following highland plains:

1. Close to Bujanta and Nihing (both in the "Bird Head"),
2. The plain of Mainang (see under agriculture and agricultural survey),
3. The plain of Kelaisi (*idem*),
4. The plain of Tanglafui or Lantoka (*idem*).

We will come back to these plains in more detail under the section "agriculture".

III. POPULATION

A. Ancestry, tribe and class division

The mountain population of middle Alor and the Kabola peninsula, and large groups among the mountain population of Pantar, can be labelled as autochthonous. According to the stories of the people their ancestors were formed out of clay which took human form, out of a hole in the ground, from a mixture of animals and sea snakes, crocodiles, birds, etc. The population of eastern and southern Alor is supposedly mostly descended from Timor.¹¹⁹ The Muhammedan coastal population of the district Dulolong and the Muhammedan coastal kampungs on Pantar and Blangmerang and Dinanglain are mostly descended from the Solor Islands, South Celebes (Buton), Sumbawa, etc. Some of these skipper's tales are noted down in the *Memorie van Overgave* of the former headman K. Rijnders.

The smallest unity from which the population is organized is the kin group. It is very probable that each kin group formerly lived apart from the other, and that it was only later that several kin groups went to live in one kampong. Among the mountain population one often encounters a threefold governance, namely:

¹¹⁶ A tall, coarse type of grass.

¹¹⁷ "Whitewood", the *melaleuca cajuputi* tree. It has, among other things, medical uses.

¹¹⁸ Baron van Lijnden commented in the mid nineteenth century that the mountain people were "very eager agriculturists" and that the quality of the soil was good enough to ensure deliveries of rice and maize to Timor and Buton Binongko (Van Lijnden 1851, p. 331). The state of agriculture is expanded on in detail in the second part of Van Galen's report.

¹¹⁹ Until recently there was actually a steady flow of people between Alor, Atauro Island, and eastern Timor. This is also reflected by some of the origin stories of the Alorese princedoms, recounted above.

- a. The actual tribal chief, who regulated all thing that specifically concerned the kin group, such as marriages, bridewealth, mortuary feasts, etc.
- b. The *orang-kaya*¹²⁰, mostly the richest and most influential person, who carried out the daily governance and represented the kin group vis-à-vis the outer world.
- c. The war headman, a function that speaks for itself.

If several kin groups lived among each other, then these functions were often shared up between the kin groups. In the latter case, the kin groups however remained completely independent as regards their own family affairs, which state of things is still almost unchanged.

Among the coastal population of Dulolong one 4 dignities can be found, namely:

- a. The *atabeng*, the kin chief, who did not exercise any actual power. As tribal chief he received a part of the harvest, a fixed part of the hunting prey, etc.
- b. The *marang*, who carried out the daily governance in cooperation with
- c. The *hukung*, to whom all the matters concerning governance of the settlement were presented, and who convened closer with the *marang* for important issues.
- d. The *kapitan* or war headman.

Every kin group has got its own kin house and *lego-lego*¹²¹ (dance) place. The names of the kin groups, kin houses, and persons of authority are enumerated in the appendix (taken from the *Memorie* of Rijnders).

If a kin group expanded, then groups would break away and form their own kin groups. In Dulolong and Kolana marriages between members of the kin groups with the same ancestor are forbidden. By the mountain population one only encounters a marital bond within the kin group (exogamy¹²²). If the newly formed kin groups settle in their own settlements, then these become entirely independent. Certainly the head of the mother kampong will still be acknowledged at grand family feasts, and they will lend each other support in war. However, the bond is still very loose.

Of class division there is no question. Certainly slaves were formerly taken during the mutual wars, and people still know, for example in Dulolong, who is descended from these slaves. In the practice of daily life, this makes no difference. It is only in marital issues that it still plays a role.

B. Strength of population and other data

According to the census of 1930, the total number of the indigenous population was 90,147 souls, divided into 44,863 males and 45,554 females.¹²³ According to the recapitulation statements of the taxation in 1937 and 1946, the numbers were as follows:

¹²⁰ In Malay, literally “rich man”. The term was often used in Indonesian societies for persons of local influence or wealth.

¹²¹ *Lego-lego* is a ring dance that can go on for an extended time, and which is performed at certain places. More information about this important cultural expression will follow in part 2 of this translation.

¹²² Obviously an error for endogamy. Exogamy means marrying outside one’s own group, endogamy is on the contrary a pattern of marriage within a particular ethnic, social or kin group.

¹²³ The Dutch commissioner Emanuel Francis collected some probably unreliable statistical data in his report from 1832 (H 548, KITLV Archive). By this time Alor (Proper) had 6,000 inhabitants, Ika

		Alor	Kui	Kolana	Batulolong	Total
Men	1937	13,188	5,571	4,754	1,827	25,340
	1946	13,028	4,710	4,827	1,766	24,331
Boys	1937	9,195	2,548	2,696	1,010	15,446
	1946	12,227	3,121	3,816	1,406	20,570
Women	1937	11,447	4,246	3,690	1,523	19,924
	1946	13,602	4,992	5,265	1,935	25,794
Girls	1937	8,068	1,576	2,118	855	12,617
	1946	10,989	2,441	3,043	1,198	17,711
Total	1937	41,896	13,931	13,257	5,215	74,299
	1946	49,846	15,304	16,951	6,305	88,406

The decrease of the number of men, particularly in the *landschap* Kui, is notable. Certainly there were a large number of victims in Mataru during the uprisings in 1942 and 1943 (the aspirant-controller Krol mentioned between 150 and 200) but that does not explain a decrease of 861 people. Also the *landschappen* Alor and Batulolong show a decrease. Only the *landschap* Kolana provides an increase of 73 men. One reason for this decrease is certainly the large number of victims among the Alorese, who were transported as coolies to Dutch and Portuguese Timor during the war.¹²⁴ A possible reason is people withdrawing from taxation and registration, which is easier when the former pass control does not exist anymore. This number, however, cannot be large. The number of boys, women and girls shows an increase of 34, 29 and 41 per cent. The entire number of souls has risen with 20 per cent.¹²⁵

C. RELIGION

The population of the Onderafdeeling Alor consists of pagans, Christians and Muhammedans. The number of pagans is decreasing. During the war a certain reverting to paganism

Raka (?) 800, Batulolong 400, Kui 320, Kalong 3,200, Hamapu 3,000, Delluntuw (?) 320, Pandai 1,000, Barnusa 4,000, and Blagar 9,200. that would make 17,240 on Alor and 15,200 in Pantar, but some of the areas of Alor do not seem to have been included. Scattered population data are also given by Baron van Lijnden in 1851, p. 335-6. At that time Pandai had 275 inhabitants plus an unknown number of mountain people; Barnusa had 626, Blagar 2,074, and Alor as much as 3,645 plus the mountain people. No figures were given for the other domains. The great differences between the figures of Francis' and Van Lijnden's accounts suggest some cautiousness here. Such as they are the numbers suggest a substantial increase in the colonial period.

124 Large numbers of native Indonesians were conscripted by the Japanese authorities as coolies, euphemistically called *romusha* (economic soldiers). Most of them were peasants from Javanese villages, but they were recruited from outlying areas as well. They were forced to work on roads, structures of military defence, etc. The hardships associated with these conscriptions were considerable, and by far the most of the *romusha* are believed to have succumbed during the war years (Ricklefs 1981, p. 193).

125 According to the latest available data, from 2001, the number of people on the Alor Islands was 168,000, meaning 59 persons per square kilometre (Alor dalam angka 2002, p. 16). It will be remembered that the numbers of Van Galen only encompass Alor Island, excluding Pantar.

has taken place, especially in the areas of resistance, the districts Welai, Limbur and Mataru. The christianization has nevertheless taken off with renewed zeal after the liberation.

The religion of the pagans is animist. The belief in supernatural powers – good as well as evil – rules (ruled) the life of the Alorese. These supernatural powers were revered in the form of wooden images. They could also, however, take their abode in humans, animals, stones and other objects. The general name for such images, insofar as far as they all have the common form of a horned crocodile-like animal, is “*naga*”. In the thesis “*De sociale structuur van een Aloreesche bevolkinggroep*” by Mej. Nicolspeyer¹²⁶, the author mentions as models of some of the divinities revered in the *nagas*: the *ulelai*, the *karibileni*, the *iawara*, the *fulik*, the *nera*, and the *timang*.

1. The *ulelai* and the *karibileni* would be the spirits of the kinsfolk, of which the former, the *ulelai*, is the foremost and belongs to the kin property in the strictest sense, where inheriting is solely patrilineal. The *karibileni* can also be inherited in the female line. The quintessence of the *ulelai* cult consists of the bestowal of food, namely chicken and a mixture of rice and blood, to the *ulelai*. This feeding takes place at the following occasions:
 - a. When an image is erected. Through the erection the kin group expresses its intention to settle permanently at the place.
 - b. Once a year, when working on the gardens starts again.
 - c. When someone is sick and the seer, who acts as the doctor, comes to the conclusion that the reason to the sickness lies in the displeasure of the *ulelai*.
2. The *iawara*, also represented in the form of a *naga*, is called Katahala and is erected if someone suddenly falls ill or if something inauspicious comes in his way (for instance, meeting a snake).
3. The *fulik*, the spirit of the *pinang*¹²⁷, to whom one must bring offerings when the young *pinang* is planted.
4. The *nera*, which was supposedly introduced only recently (the thesis of Mej. Nicolspeyer is only about a group of the mountain people of Limbur). This *naga* was supposedly erected after someone met a snake at the coast.
5. The *timang*. The spirit who endows some persons with supernatural capabilities, come to visit them in their sleep and brings them along on various roamings. Such persons have the right to erect a small *perahu*¹²⁸ in front of their house, and in that form the *timang* is revered. (Otherwise I noted that these *perahu* were made for the spirits of the deceased in order to travel to the realm of the dead, which is situated at the other side of the sea).

126 Martha Margaretha Nicolspeyer, *De sociale structuur van een Aloreesche bevolkinggroep*. Rijswijk: Kramers 1940. ”Mej.” is an abbreviation of Mejjuffrouw, a nowadays seldom used term for Miss.

127 The *pinang* or betel nut is a ubiquitous stimulant in this part of Indonesia. It is chewed together with *sirih* leaves and lime.

128 A boat, in particular a small craft.

Also the belief in witches of both sexes, the so-called *suanggi*, occurs everywhere. Murders of *suanggi* are, however, rare.¹²⁹ (On Pantar some ten *suanggis* were killed during the war on the instruction and pressure by a Japanese soldier called Anai).

CHRISTIANITY

The evangelization is in the hands of the Indian Church.¹³⁰ A few Catholics occur in the mountain kampung Tombang above Kalabahi, where a guru of the Indian Church who converted to the Roman Catholic Church in Makassar, has some followers.

The pagan population of Alor and Pantar has to a large part converted to Christianity. Among the mountain people of Central Alor the success is the least. The mountain districts Welai and Limbur are now in the centre of attention for the mission. In order to make good the enormous reverse brought about by the Japanese rule, they are at hard work. It is unfortunate that the Indian preacher Mollema¹³¹ was recently evacuated to Holland, and that momentarily no successor is available.

At the moment there are 13 indigenous instructors (*pendeta*¹³²), 56 *guru agama*¹³³, and 63 *utusan injil*.¹³⁴ Before the war these numbers were, respectively, 16, 41 and 22. The Indian preacher and the *pendeta* were salaried through the governmental treasure. As for the *guru agama*, these popular teachers often receive an addition from the evangelization funds, from which also the *utusan injil* are paid. The evangelization funds in the first place receive their money from the Christian community of Batavia. At the moment the costs for the entire evangelization work is preliminarily purveyed by the governmental treasure.

One should of course not expect that Christianity has already grown deep roots. However, the generally civilizing influence that originates from Christianity and above all from the popular schools is important. Proper dressing and washing (?) at public events, especially by the younger generation before they go to church on Sundays, can be regarded as a gain from a hygienic point of view. Christianity has had a debilitating influence on polygamy; nevertheless it still often occurs among chiefs and well-to-dos. The influence that Christianity has on the relation between Indonesians and Dutchmen is well known, which does not mean that Christianity would work in a debilitating way on a sound nationalism.¹³⁵

Christianity has gained its greatest dissemination through the popular schools. The popular instruction is in the hands of the Indian Church. The teachers often act simultaneously as *guru*. In previous and especially in present times, the self-rulers¹³⁶ have complained about the com-

129 By contrast, killings of suspected witches were relatively common on Timor.

130 The Indische Kerk was a Reformed Christian church organization that performed missionary activities in particular in the Moluccas (Gonggrijp 1934, p. 1550).

131 The missionary C.W. Mollema was active on the Alor islands in 1941-42, in other words just before the Japanese invasion (Rodemeier 2006, p. 83).

132 A *pendeta* is a Protestant clergyman or a Hindu or Buddhist priest, depending on the circumstances.

133 Religious teachers.

134 Messengers of the Gospel, evangelistic missionaries.

135 By "sound nationalism", Van Galen presumably means a modest type of nationalism that was tolerated within the Dutch-directed quasi-state Negara Indonesia Timur.

136 Zelfbestuurders, that is Dutch-appointed rajas.

bination of teacher and *guru*.¹³⁷ Since higher and higher demands are exacted on the teachers regarding the field of education, these complaints are also lodged by the inspection and by the Indian Church. The aim is then also established to delegate the religious duties to particular *guru agama*, and to limit the task of the teacher as *guru agama*, to the kampung where the school is situated.

For the primitive mountain areas of Central Alor, where the school can rather be considered a civilizing school, the combination of teacher and *guru agama* in my view even has certain advantages.

ISLAM

One encounters Islam in the coastal kampungs of the *kapitan*-ship Dulolong and the foremost coastal kampungs of Pantar Island. Also Lerabaing, the old place of residence of the Raja of Kui, is entirely Islamic. The foremost centres on Alor are Kalabahi (the kampungs Binongko and Wetabua), Dulolong, Alor Kecil and Alor Besar, Uma Pura on the island of that name, and the mountain kampung Topubang. On Pantar, in the first hand, the great kampung Blangmerang, Kayang on the west coast, Pandai or Dinanglain on the north coast, Nuhawala-Kolijahi and Bakalan on the east coast. The total number of Muslims can be estimated at about 14,300 souls.

Islam is introduced here in the first hand from the Solor Islands and Endeh (Lerabaing).¹³⁸ Under the influence of former political associations such as Parsi¹³⁹ and PSII¹⁴⁰ and the more bona fide religious association Assirathal Mustaqiam, the religious way of life and the quest to expand and propagate Islam is evoked. However, until now they have had little success among the mountain people (an exception to this is the abovementioned mountain kampung Topubang). In the time of the mutiny of the military detachment in Kalabahi in March 1942, they tried to make proselytes through frightening people; to be a Christian was namely considered to be anti-Japanese and pro-Dutch. Over this a conflict soon ensued between the Christian mutineers and the Javanese militaries, which resulted in the abrogation of co-operation between the mutineers and the leaders of political associations, so that this action was put to an end.

In the last year of Japanese occupation the Persiapan (Siap - Serekat Islam Alor dan Pantar)¹⁴¹ was established via the encouragement of the Japanese. On its program was, apart from the advancement of issues of the Muhammedan population, the co-operation with the Japanese until the final victory.¹⁴² The foremost figures of this association were Beleng Maleng, former Kapitan of Dulolong (sentenced in 1940 due to obfuscation and falsity in writings), the Imam

¹³⁷ Teacher, in the sense of religious teacher.

¹³⁸ Ternate, the island sultanate in the northern Moluccas, was also an important source of Islamic influence. Traditions pertaining to Ternatean contacts with the Alor Islands are discussed in Rodemeier 2006, pp. 217-20.

¹³⁹ Partai Sosialis Indonesia, a party established in 1945. It formally joined another socialist party later in the same year, but kept its own profile.

¹⁴⁰ Partai Sarekat Islam Indonesia, a party established in 1923.

¹⁴¹ The acronym is also a pun, since *persiapan* means preparation.

¹⁴² In spite of their severe rule in 1942-45, the Japanese occupants took care to foster anti-Dutch, nationalist forces in Indonesia, with consequences for the revolutionary movement after 1945.

of Dulolong Mohammad Idris, father-in-law of the Raja Muda, the Raja Muda, and Soleman Abdullah, trader in Kalabahi.

The relation between the Muhammedan coastal population and the mountain people has for a long time been less good.¹⁴³ The tense relation is sharpened rather than lessened through the conversion of the greatest part of the mountain people to Christianity, and the actions by the leaders of political associations before and during the occupation. However, one need not fear eruptions, as long as the mountain people are convinced of the neutral stance of the government. Also, the always very moderate position of the Rajas of Alor and Kui has certainly not been without good results.

References

- Alor dalam angka. 2002. *Alor dalam angka 2001*. Kalabahi: BPS Kabupaten Alor.
- Andaya, Leonard Y. 1993. *The world of Maluku: Eastern Indonesia in the early modern period*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Andaya, Leonard Y. 1995. The Bugis-Makassar diasporas. *Journal of the Malay Bransch of the Royal Asiatic Society* 68(1): 119-39.
- ANRI Timor, various years. Access number K. 43. Arsip Nasional Republik Indonesia, Jakarta.
- Arago, Jacques. 1823. *Narrative of a voyage round the world*. London.
- Arago, Jacques. 1844. *Minnen af en blind*. Stockholm: L. J. Hjerta.
- Barnes, Robert H. 1995. 'Lamakera, Solor: Ethnohistory of a Muslim whaling village in eastern Indonesia.' *Anthropos* 90: 497-509.
- Bell, Alexander, et al., 2009. *Sistem pemerintahan tradisional di Kabupaten Alor*. Kupang: Dinas Kebudayaan dan Pariwisata.
- Bik, J.Th., 1821. *Eenige aantekeningen van mijne reis met de Directeur tot de zaken van landbouw, kunsten en wetenschappen naar Timor en de Moluksche eilanden*, H 601, KITLV Archive, Leiden (unpublished manuscript).
- Boli Lajar, Leo. 2007. *Sejarah terjadinya Kerajaan Labala*. Kalikasa, Lembata (unpublished manuscript).
- Boxer, C.R. 1947. *The Topasses of Timor*. Amsterdam: Koninklijke Vereeniging Indisch Instituut.
- Castro, Affonso de. 1867. *As possessões Portuguezas na Oceania*. Lisboa: Imprensa Nacional.
- Coolhaas, W.Ph. (ed.). 1979. *Generale missiven van Gouverneurs-Generaal en Raden aan Heren XVII der Verenigde Oost-Indische Compagnie*, Vol. VII: 1713-1725. Den Haag: M. Nijhoff.
- Dijk, L.J. van. 1925, 1934. 'De zelfbesturende landschappen in de Residentie Timor en Onderhoorigheden.' *Indische Gids*.
- Du Bois, Cora. 1944. *The people of Alor: A social-psychological study of an East Indian island*. Minneapolis: The University of Minnesota Press.
- Ecoma Verstege, C.M.G.A.M. van, 1878, *Memorie van Overgave*. MMK 337. Nationaal Archief, The Hague (unpublished report).
- Francis, Emanuel. 1832. *Verslag van den Kommissaris voor Timor*, H 548, KITLV Archive, Leiden (unpublished manuscript).

¹⁴³ This may have changed for the better after the winning of independence. The Alor Islands have in fact been free from serious inter-religious conflicts in modern time, in contrast with several other Indonesian regions (Gomang 2006).

- Gomang, Syarifuddin R. 1993. *The People of Alor and their alliances in eastern Indonesia: A study of political sociology*. MA Thesis, University of Wollongong.
- Gomang, Syarifuddin R. 2006. 'Muslim and Christian alliances: 'Familial relationships' between inland and coastal peoples of the Belagar community in eastern Indonesia.' *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 162-4: 468-89.
- Gonggrijp, G.F.E., 1934, *Geïllustreerde encyclopaedie van Nederlandsch-Indië*. Amsterdam & Soerabaja: Graauw's.
- Hägerdal, Hans, 2010, 'Cannibals and pedlars: Economic opportunities and political alliance in Alor, 1600-1850.' *Indonesia and the Malay World* 38, pp. 217-46.
- Kontrak Perjanjian, 2007, *Kontrak Perjanjian Wilayah Perbatasan Republik Indonesia, Jilid II: Wilayah Laut Andaman, Selat Malaka, dan Laut Sawu, Timor*. Jakarta: ANRI.
- Lemoine, Annie. 1969. 'Histoires de Pantar.' *L'Homme* 9: 5-23.
- LeRoux, C.C.F.M. 1929. 'De Elcano's tocht door den Timor-archipel met Magelhães' schip "Victoria".' In *Feestbundel uitgegeven van het Koninklijk Bataviaasch Genootschap voor kunsten en wetenschappen*, Vol. 2. Weltevreden: Kolff & Co. Pp. 1-100.
- Lijnden, D.W.C. Baron van. 1851. 'Bijdrage tot de kennis van Solor, Allor, Rotti, Savoe en omliggende eilanden, getrokken uit een verslag van de Residentie Timor.' *Natuurkundig Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië* 2: 317-36, 388-414.
- Mailrapporten, various years, Nationaal Archief, The Hague.
- Monteiro, Jozé Maria de Souza, 1850, *Diccionario Geographico das Provincias e Possesões Portuguezas no Ultramar*. Lisboa: Typographia Lisbonense.
- Pélissier, René. 1996. *Timor en guerre: Le crocodile et les Portugais (1847-1913)*. Orgeval.
- Ricklefs, M.C., 1981, *A History of Modern Indonesia*. Houndmills: Macmillan.
- Rodemeier, Susanne. 2006. *Tutu kadire in Pandai – Munaseli. Erzählen und Erinnern auf der vergessenen Insel Pantar (Ostindonesien)*. Berlin: Lit Verlag.
- Roever, Arend de. 2002. *De jacht op sandelhout: De VOC en de tweedeling van Timor in de zeventiende eeuw*. Zutphen: Walburg Pers.
- Sartono Kartodirdjo et al. (ed.), 1973, *Ikhtisar Keadaan Politik Hindia-Belanda Tahun 1839-1848*. Jakarta: ANRI.
- Sogo, M.U., n.d., *Kisah singkat asal-usul Bapak Tahir Noke Salama dan terbentuknya kerajaan Belagar* (unpublished manuscript).

Arbetet med individuella utvecklingsplaner – rektorers syn på mentorer, utvecklingssamtal och lärande

Av Susanne Andersson, Britt-Louise Ek-Gustafsson, Maria Lindgren, Lena Willman och Linda Wågström

1. Inledning

Individuella utvecklingsplaner (IUP) som ett obligatorium för grundskolan infördes den 1 juli 2006 (Grundskoleförordningen 7 kap 2 §) som en följd av att utvecklingssamtalen inte hade ett innehåll som motsvarade det som staten avsåg. I en avhandling av Johan Hofvendahl (2006) blev det tydligt att det inte var målen och hur eleven låg till kunskapsmässigt som var huvudinnehållet i utvecklingssamtalet. Istället handlade samtalen om personliga värdeomdömen och egenskaper som att eleven är pigg och glad och har en bra attityd.

Kravet på dokumentation av elevens lärande i form av en IUP skulle göra utvecklingssamtalen mer stringenta och därmed bidra till ökad måluppfyllelse för de enskilda eleverna och för skolan i ett lokalt och nationellt perspektiv. Fr.o.m. den 15 juli 2008 utökades IUP:n med skriftliga omdömen i alla ämnen (Grundskoleförordningen 7 kap 2 §). Detta var ytterligare en åtgärd som syftade till att tydliggöra skolans krav på kunskapsutveckling. Enligt Skolverket var reformen även ett led i professionalisering av lärarkåren (Högberg 2009). IUP:n ska följaktligen bli styrande för utvecklingssamtalet samtidigt som elevens kunskapsutveckling ska dokumenteras tydligt. På så vis ska eleverna få klart för sig hur de ligger till i olika ämnen och i utvecklingen av de förmågor som läroplan och kursplaner beskriver, och föräldrarna ska bli delaktiga i barnets utveckling mot målen.

IUP:n ska beskriva vilka insatser som skolan planerar att göra för att alla elever ska nå så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Det gäller således inte bara de elever som har svårigheter att nå målen och för vilka dessutom åtgärdsprogram ska upprättas. Läroplanen utgår från ett sociokulturellt perspektiv som tar fasta på att elevens utvecklingssteg utgår från utvecklingszoner som får näring i det sociala samspel som de har med andra elever och vuxna i skolan. (Se nästa avsnitt 2.)

I ett stödmaterial från Skolverket har vi hämtat följande utdrag om hur IUP är tänkt att stödja elevens fortsatta lärande (Moreau och Wretman 2009 s. 2):

En individuell utvecklingsplan ska vara ett stöd för elevens fortsatta lärande. Den ska dels innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling, dels en planering av hur skolan ska arbeta för att eleven ska utvecklas så långt som möjligt i riktning mot de nationella målen samt vad eleven och vårdnadshavaren kan göra och ansvara för.

Det nya uppdraget handlar om att det som tidigare skulle förmedlas muntligt om elevens kunskapsutveckling nu ska finnas i skrift.

De skriftliga omdömena ska /.../vara relaterade till hur eleven utvecklats i relation till lokala pedagogiska planeringar.

Den individuella utvecklingsplanen är tänkt att stödja och stimulera det fortsatta lärandet. De skriftliga omdömena beskriver elevens kunskapsutveckling i de ämnen, där eleven fått undervisning.

I varje ämne där eleven har undervisning ska det skrivas ett skriftligt omdöme som beskriver elevens kunskaper i nuläget.

Omdömet ska inte utgå från elevens brister utan från vad eleven kan, men även tala om vad som ska utvecklas.

I det mål- och resultatstyrda system som skolan ingår i sedan mitten på 1990-talet spelar rektor en avgörande roll för att undervisningen genomförs så att de mål som har satts upp nås.

Rektor har därför en nyckelroll i reformarbetet. Det är rektor som tolkar reformen och ansvarar för att den sätter avtryck i klassrummet och därmed bidrar till att elever lyckas nå målen. Det är också rektor som avgör hur de skriftliga omdömena ska utformas, t.ex. om de ska vara betygslänkande och om social utveckling ska inkluderas (Grundskoleförordningen 7 kap 2 §).

2. Sociokulturellt perspektiv på arbetet med IUP

Liksom i Läroplan för grundskolan (Lpo 94) är de bakomliggande tankarna för arbetet med IUP sociokulturellt. Detta synsätt beskrivs av Strandberg (2008, s. 15f). Han skriver att IUP visserligen är ett skriftligt dokument men framförallt en utvecklingsinsats; eleven ska inte vara ensam i sin utveckling utan ska vara åtföljd av en vuxen lärare eller mentor som i sociokulturell anda både är medvandrare och färdledare på vägen. Strandberg menar att IUP:n är inbäddad i skolans övriga aktiviteter som han beskriver som åtta pusselbitar:

Mentorskap

Den första pusselbiten handlar om att utveckla coachningen av eleverna. Denna aktivitet utförs ofta av en mentor, och Strandberg (2008 s. 20) betonar att rektor måste säkerställa att mentorskapet fungerar och att arbetslagets fördelning av mentorsuppgifterna är rimliga.

Utvecklingssamtal

IUP:n är kopplad till utvecklingssamtal där föräldrar, elev och mentor möts med elevens måluppfyllelse i fokus. Strandberg (2008 s. 28) menar att rektorn har en viktig uppgift med att ge utvecklingssamtalet goda förutsättningar.

Lärlag

För att fungera som mentor behöver lärare stöd i ett fungerande arbetslag med samtal om det pedagogiska arbetet och elevernas utveckling. Rektorns uppgift är att organisera sin skola i funktionella och fungerande arbetslag samt se till att det finns tid för arbetet i arbetslagen (2008 s. 28–31).

Progression

Mentorns professionella säkerhet och trygghet i utvecklingssamtalet hänger samman med den kunskap mentorn har om hur skolan tänker om kunskap, bedömning och lärandets progression. Därför ska rektor se till att lärarna är medvetna om detta och att barnens och ungdomarnas lärande ses i långt perspektiv (2008 s. 31–34).

Lärande

Strandberg (2008 s. 34–39) betonar att utvecklingssamtalen ska inspirera till nya tag i skolans vardag och locka till nya steg i kunskapsutvecklingen. Han skriver att skolans vardag ska vara ett lockande träningsläger för olika slags lärandeaktiviteter och att rektor ska stödja denna kunskapsutveckling. Träningslägret byggs med hjälp av fyra socio-kulturella dimensioner (*Från Kan-inte till Kan, Lärandets sociala dimension, Lärandets verktygsdimension, Lärandets rumsliga dimension och Lärandets kreativa dimension*) så att eleverna kan ta nya steg och agera huvudet högre än vad de gjort tidigare.

Elevers reflektion

Strandberg (2008 s. 39–40) menar att det är lätt och roligt att vara en god mentor när eleverna kommer förberedda till utvecklingssamtalen genom att ha dokumenterat sina lärprocesser och förberett frågor.

Föräldraengagemang

Om föräldrar är bekanta med de kunskapsmål som deras barn arbetar mot är det lättare för dem att engagera sig inför utvecklingssamtalen, och då kan de reda ut missförstånd och finna förnuftiga lösningar som alla är med på (2008 s. 41). Strandberg (s. 42) skriver att ”det är föräldrarna som är huvudansvariga för barnets utveckling” och att skolans roll är kompletterande.

Beredskap för förändring

”Om eleven ska ta ett framåtsyftande steg, göra något hon eller han ännu inte kan, då ligger det i sakens natur att denna process underlättas om alla har en beredskap för förändring” (2008 s. 43). Elever, föräldrar, lärare, arbetslag och rektorer måste enligt Strandberg vara beredda på att ändra rutiner och arbetssätt så att kreativa problemlösningar stimuleras.

Strandberg ser således IUP som en social aktivitet och en metod för att bevaka elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling som alla tre parter – elev, lärare och förälder – kan påverka. Han menar också att rektorerna har viktiga roller med att skapa förutsättningar för förändringen.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen¹ är att utröna hur det sociokulturella perspektivet från läroplanen implementerats i grundskolan och hur rektorer ser på arbetet med IUP på sina skolor.

Vi söker svar på hur rektorer ser på följande frågeställningar:

- Hur stimuleras elever av sina mentorer/lärare att gå vidare i sina utvecklingszoner?
- Hur fungerar samarbetet i utvecklingssamtalen mellan elev, lärare och föräldrar?
- Hur arbetar arbetslagen för att stödja elevernas lärande?
- Hur används kursplanemålen?
- Hur fungerar lärandeaktiviteter för eleverna?
- Hur reflekterar eleverna över lärandet?
- Hur engagerar föräldrarna sig i elevernas lärande?
- Hur beredd är skolan för förändringar som grundar sig i IUP?

4. Metod och material

För att få svar på ovanstående frågor har vi arbetat med ett enkätformulär hämtat ur Strandberg (2008). Formuläret är tänkt som ett verktyg för rektorerna att få kunskap om hur medarbetarna på skolan förhåller sig till arbetet med IUP, och resultatet är tänkt att tjäna som underlag för skolutvecklingen. Det består av 60 påståenden som man ska ta ställning till genom att markera om man ”instämmer helt”, ”instämmer men inte fullt ut”, ”instämmer något” eller ”instämmer inte alls”. Eftersom vi är intresserade av rektorernas syn har vi reviderat enkätformuläret genom att komplettera med ett femte svarsalternativ: ”känner ej till”. Vi trodde nämligen att rektorerna skulle ha svårt att svara på en del frågor som rör elever och föräldrar. Enkätformuläret bifogas som bilaga.

Enkäten delades ut i december 2008 till 16 rektorer i två olika kommuner. De fick enkäten i samband med möten och fick samtidigt muntlig information om den. Enkäten samlades in ett par veckor senare vid andra möten för rektorerna.

Efter påminnelser hade vi fått in svar från 11 personer. (Svarsfrekvensen är 69 %). Det finns även ett visst internt bortfall; tre frågor (1:13, 3:6 och 5:4) besvarades av 10 personer. Det är viktigt att uppmärksamma att det endast är 11 rektorer som står bakom svaren och att vi därför inte kan dra långtgående slutsatser av resultaten. Vi menar ändå att enkätsvaren hjälper oss att förstå hur rektorer ser på arbetet med IUP².

I tolkningen av resultatet har vi tolkat en hög grad av instämmande i påståendena som en styrka och följaktligen en lägre grad som en svaghet. Exempelvis har vi sett det som en styrka om rektorerna markerat alternativet ”instämmer helt” i påståendet: *Mentorskap finns*, och omvänt har vi sett det som en svaghet om de markerat alternativet ”instämmer inte alls”. För att få en måttstock på dessa styrkor och svagheter har vi gett varje svarsalternativ ett värde så att markeringar i ”instämmer helt” har fått 3 poäng, ”instämmer men inte fullt ut” har fått

1 I en forskningscirkel som pågått 2008–2009 vid Växjö universitet har deltagarna sökt svar på frågan om hur man arbetar med individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen i den svenska grundskolan. Denna undersökning är en del av arbetet i forskningscirkeln.

2 Vi tänker oss att resultatet kan användas av rektorer eller rektorsgrupper att ställa egna erfarenheter mot.

2 poäng, ”instämmer något” har fått 1 poäng och ”instämmer inte alls” liksom ”känner inte till” har fått 0 poäng. Dessa värden har sedan multiplicerats med antalet markeringar inom varje svarsalternativ, och medelvärdet för de olika aktiviteterna har räknats ut.

5. Resultat

Utifrån enkätsvaren kan vi se att rektorerna har en relativt positiv syn på arbetet med IUP. Särskilt positiva är de till arbetslagens roll i arbetet och till den beredskap till förändring som de menar finns på skolorna. I tabellen nedan är de olika aktiviteterna som enkäten tar upp ordnade efter hur rektorerna uppfattar dem – högst upp står de aktiviteter som har fått flest instämmanden i påståendena och därmed också högst medelvärde.

Tabell: Rektorsers uppfattning om aktiviteter som rör arbetet med IUP

Uppfattad styrkeordning	Aktivitet*	Antal påståenden	Sammanlagt antal poäng	Medelvärde
1	Lärlarlag	6	160	26,7
2	Beredskap för förändring	3	77	25,7
3	Progression	5	118	23,6
4	Föräldraengagemang	5	114	22,8
5	Utvecklingssamtal	7	158	22,6
6	Mentorskap	20	408	20,4
7	Elevers reflektion	6	117	19,5
8	Lärande	8	153	19,1
	Totalt	60	1 311	22,9

Av tabellen framgår det även att rektorerna anser att elevens del i arbetet med IUP fungerar mindre bra. De menar att eleverna ofta är passiva mottagare som inte bidrar med frågor om det egna lärandet och som inte vet hur ökad måluppfyllelse kan nås.

Det här avsnittet fortsätter med en beskrivning av hur rektorerna ser på de olika aktiviteterna. Först presenteras styrkeområdena *Lärlarlag*, *Beredskap för förändring* och *Progression*. Därefter följer de områden som ligger runt medelvärdet, nämligen *Föräldraengagemang* och *Utvecklingssamtal*, och de områden som vi tolkar som svagheter: *Mentorskap*, *Elevers reflektion* och *Lärande*.

5.1. Styrkor

Det som bedömts fungera bäst hör hemma i skolans organisation – det gäller arbetet i lärlarlag, det gäller skolans beredskap till förändring, och det gäller det målstyrda arbetet där kursplanerna styr arbetet mot elevernas utvecklingssteg.

* Aktiviteterna följer indelningen i Strandberg (2008) men är betecknade något annorlunda. Aktiviteterna finns också beskrivna i avsnitt 2 ovan.

Lärlarlag

Enkäten visar att samtliga skolor är organiserade i arbetslag, där lärarna förbereder utvecklingssamtalen tillsammans och delar på ansvaret för eleverna. Enligt rektorerna blir eleverna uppmärksammade ”i många olika lärsituationer”, och rektorerna menar också att arbetslagen möjliggör ”kreativa kombinationer för elevens träning”. Rektorerna är således allmänt positiva till arbetslagens möjligheter att skapa en god bild av elevernas allsidiga utveckling. De är däremot mer tveksamma till arbetslagens funktion att hitta kreativa lösningar för elevers utveckling.

Beredskap för förändring

Rektorerna är i sina svar positiva till förändringar. De säger sig vara positiva till ”kreativa förslag sprungna ur IUP-samtalet”, och de svarar att skolan ”tycker att det är kul att prova olika kreativa kombinationer för elevens utvecklingssteg”. De säger sig också vara beredda på att ”IUP-överenskommelser kan betyda modifieringar i organisationen”.

Rektorerna verkar således hysa en stark tilltro till att idéer som kommer fram i utvecklingssamtalen tas till vara och att förändringar på organisatorisk nivå vidtas som ett resultat av de åtgärder som tas upp i de individuella utvecklingsplanerna.

Progression

De fem påståenden som handlar om hur undervisningen styrs mot kunskapsmålen har rektorerna instämt i relativt hög grad i – skolorna har ”fördjupat sig i kunskapsmålen”, och mentorerna ”kan berätta för eleven om kommande utvecklingssteg”. Svaren är dock motsägelsefulla. Å ena sidan anser rektorerna att mentorerna är väl insatta i ”hur skolan tänker beträffande lärandets progression”, men å andra sidan uttalar de sig försiktigt om hur mentorerna känner till ”hur respektive ämne utvecklas och vilka målkriterierna är”. Nästan hälften av rektorerna ger uttryck för att ”skolan inte har fördjupat sig i kursplanernas innehåll eller arbetat fram material som kan konkretisera målen för föräldrar och elever”. Mentorerna bedöms av de flesta rektorerna som professionella. Ändå visar svaren på påståendena om progressionen att rektorerna menar att de kan sakna viktiga kunskaper och förmågor.

5.2. Områden med utvecklingspotential

Utvecklingssamtalen och föräldrars och elevers deltagande i dem bedöms fungera tillfredsställande men inte särskilt väl. Dessa områden kan med andra ord beskrivas som områden med utvecklingspotential.

Utvecklingssamtal

Enligt enkätsvaren har skolorna inte lyckats nå intentionerna för utvecklingssamtalen, nämligen att elever och föräldrar ska bidra till innehållet i samtalen så att de blir något mer än informationstillfällen där skolan informerar om elevens utveckling. Flera rektorer uttrycker en svag tilltro till elevernas förmåga ”att träna och vara aktiva i sitt lärande”, t.ex. genom att ställa frågor i utvecklingssamtalet. Rektorerna tror inte heller att föräldrarna i så hög grad

har positiva förhoppningar på sina barn. Däremot hyser alla rektorerna stor eller ganska stor tilltro till sin personals professionalism att veta vad som bör göras i relation till målen i kursplanerna och till deras förmåga att generera goda pedagogiska idéer för att uppnå målen.

Föräldraengagemang

Föräldrarna verkar ta del av barnens förberedelse inför utvecklingssamtalen, och rektorerna anser i hög grad att föräldrarna ”funderar över hur de (på föräldrars vis) kan bidra till måloppfyllelse för sitt barn”. Men rektorernas svar antyder att det även finns brister i föräldrarnas engagemang, t.ex. är rektorerna tveksamma till om föräldrarna bidrar till att skapa förväntningar på barnen. Enligt rektorerna vet inte föräldrarna tillräckligt om vilka mål skolan arbetar efter, vilket stämmer med konstaterandet ovan om att skolan inte tillräckligt informerar om dem.

5.3. Svagheter

En av de bärande tankarna i användningen av IUP är att eleverna ska få förståelse för sin egen lärandeprocess och motiveras till ett ökat ansvar för sitt lärande. Det är lärarens uppgift att möta eleverna där de är och få dem att tro på sig själva så att de når sina egna mål och de nationella kunskapsmålen. Det är dock elevens reflektion över sitt lärande och lärarens coachning av eleverna som rektorerna bedömt fungera mindre bra.

Mentorskap

Mentorskap verkar förekomma i någon form på alla de skolor som ingår i undersökningen, och rektorerna markerar att mentorskap är viktigt även om ”skillnaden mellan att vara klassföreståndare och att vara mentor” inte verkar vara så tydliggjord. Enligt svaren på vissa frågor är rektorerna relativt övertygade om att mentorer arbetar som goda coacher och stödjer eleverna att ta nya steg i utvecklingen medan svaren på andra frågor visar att detta inte stämmer särskilt väl. Endast ett par rektorer svarar att deras lärare i utvecklingssamtalet ger uttryck för en hög tilltro till elevens förmåga.

Rektorerna menar att mentorer oftast ser sin uppgift som spännande och givande, men enkäten visar också att rektorerna inte bistått sina mentorer särskilt väl, t.ex. har inte alla rektorer lyckats fördela mentorsuppgifterna på ett rimligt sätt och de har inte klargjort skillnaden mellan att vara klassföreståndare och mentor.

Lärande

I påståendena i enkäten används begreppet träningsläger som kan verka främmande i skolans begreppsapparat och bidra till att punkterna under den här rubriken får låga värden. De flesta rektorer menar dock att de har lyckats med att sätta in IUP i ett sammanhang och inte bara ser ”dokumentet”. De är däremot mer tveksamma till om IUP skapar längtan och lust efter att lära mer hos eleven. Det är ändå ett av huvudsyftena med IUP. Det råder också stor tveksamhet till om skolan tillhandahåller en varierad lärandemiljö vad gäller verktyg och aktiviteter.

Elevens reflektion

På de flesta skolor har eleverna ”möjlighet att förbereda sig inför IUP-samtal”, men enligt rektorerna fungerar inte samtalen så att de stimulerar elevernas reflektion om sitt lärande. Det är inte särskilt vanligt att eleverna själva dokumenterar sitt lärande, vilket skulle kunna vara ett sätt att öka deras reflektion över lärandet. Eleverna har inte heller fått någon skriftlig information om vad en IUP är.

5.4. Sammanfattning av resultatet

Sammanfattningsvis visar enkäten till grundskolerektorerna att arbetet med att få fungerande IUP har kommit igång på skolorna. Särskilt nöjda är rektorerna med arbetslagens funktion i arbetet med IUP. Rektorerna menar även att idéer som kommer fram i utvecklingssamtalen leder till förändringar.

Enkäten visar också att det finns en del kvar innan intentionerna i reformen förverkligas.

- Rektorerna hyser en svag tilltro till elevens egen förmåga att bidra till sitt lärande. De tror inte att eleverna är aktiva i arbetet med den individuella planen. Särskilt svag är tilltron till att eleverna dokumenterar och ställer frågor om sitt lärande. Eleverna bedöms således inte reflektera över sitt lärande i särskilt hög utsträckning. IUP bedöms inte heller skapa längtan och lust efter att lära mer hos eleven.
- Rektorerna menar att föräldrarna stöttar sina barn i skolarbetet, men de menar också att det finns brister i föräldrars engagemang. Föräldrarna bedöms inte veta tillräckligt om vilka mål skolan arbetar efter.
- Utvecklingssamtalen har inte blivit de trepartssamtal som är önskvärt utan fungerar framförallt som informationstillfällen, där läraren eller mentorn är informatören och eleverna passiva mottagare till de vuxnas bedömningar.
- Lärare och mentorer har som uppgift att fungera som coacher, men rektorerna litar inte på att lärarna fungerar som det. Rektorerna menar att de skulle kunna stödja dem bättre och fördela mentorsuppgifterna på ett rimligare sätt.
- Skolorna har inte fördjupat sig i kursplanernas innehåll, och de har inte arbetat fram material som kan konkretisera målen för föräldrar och elever. Lärandemiljön på skolorna är inte särskilt varierad avseende verktyg och aktiviteter.

6. Diskussion och reflektion

För att få svar på forskningsfrågorna om hur det sociokulturella perspektivet från läroplanen implementerats i grundskolan och hur rektorer ser på arbetet med IUP på sina skolor har vi arbetat med en enkätundersökning till ett antal rektorer i grundskolan. Vi valde att arbeta med en enkät för att på ett enkelt och snabbt sätt få in uppgifter från målgruppen. Vissa frågor i enkäten upplevdes dock som svåra att besvara, och p.g.a. att vi genomförde undersökningen med en enkät kunde vi inte bistå respondenterna med förklaringar, vilket vi kunde ha gjort i en intervjusituation. Vi kunde inte heller ställa uppföljningsfrågor.

För att minska bortfallet av enkätundersökningen valde vi att informera alla rektorer muntligt vid rektorsmöten, och vi påminde vid senare möten. Om man ser till hela populationen,

som utgörs av samtliga grundskolerektorer i Sverige, är urvalet om 16 rektorer i två mindre kommuner mycket litet och vi kan inte uttala oss särskilt säkert om de slutsatser som dras. Genom svaren på enkätens olika delfrågor har vi ändå kunnat få en bild av hur några rektorer ser på arbetet med IUP och också kunnat skönja hur de ser på sin egen roll i det arbetet.

De frågor som har ställts är konstruerade av Strandberg (2008) och är färgade av hans sociokulturella inriktning och terminologi. Kanske finns där några begrepp som respondenterna inte kände sig bekväma med som *coach*, *träningläger* och *utvecklingszoner*. Det är värt att kommentera att så få av respondenterna faktiskt utnyttjade det tillägg som gruppen gjorde till svarsalternativen i enkäten, nämligen att man inte har kunskap: ”Känner ej till”. Flera av frågorna skulle förutsätta eller kräva att rektorerna faktiskt hade deltagit som observatörer i utvecklingssamtalen eller på ett systematiskt sätt hade diskuterat med sina medarbetare respektive elever om hur de tänker, vad de förstår och hur de arbetar. Exempel på detta är:

- Mentorn uttrycker i sitt möte med eleven en professionell tilltro till att det är möjligt för eleven att ta ett utvecklingssteg.
- Eleven är duktig på att ge uttryck för sina funderingar.
- Eleven tycker om att lyssna på sin mentor.

Genom uppföljningar riktade till olika parter skulle rektorerna kunna utvärdera vilket utrymme elever och föräldrar får. Det är möjligt att de rektorer som uttalar sig i enkäten grundar sina svar i ett sådant systematiskt kvalitetsarbete, men det ger enkäten ingen kunskap om.

Det vi har fått svar på är några rektorers uppfattning av hur mentorskapet och utvecklingssamtalen fungerar, hur arbetslagen samarbetar, hur progressionen stöds av kursplanemålen, hur elever aktiverar sig i och reflekterar över sitt lärande, hur föräldrar engagerar sig och hur det som kommer i fram i IUP utgör grund för organisatoriska förändringar.

Det är intressant att reflektera över några av de områden som rektor uttalar sig om som svagheter, som faktiskt ligger inom rektors eget handlingsutrymme och ansvar och som rektor således har makt eller mandat att påverka:

- Skillnaden mellan att vara klassföreståndare och att vara mentor är klargjord.
- Arbetslagets fördelning av mentorsuppgifter är rimlig.
- Arbetslaget är organiserat så att lärare arbetar med/har kännedom om lagets samtliga elever.
- Arbetslagstid finns.
- Vår skola har fördjupat sig i kursplanemålen.
- Vår skola har framställt material så att eleverna kan se och förstå kursplanemålen.
- Vi har inte fastnat i dokumenttillverkning utan ser IUP i ett lärandesammanhang.
- Träninglägrets värdegrund är följande attityd: ”Hej och välkommen! Du duger och därför kan du ta ett steg till”.
- På vår skola är *Kan-inte* inte en defekt utan en inträdesbiljett till kunskapsutveckling.
- Vi är beredda på att IUP-överenskommelser kan betyda modifieringar i organisationen.

Rektorerna hyser en mycket stark tilltro till arbetslagets funktion som informations- och kommunikationsarena där man lyfter problem och hittar åtgärder. De hyser i allmänhet star-

kare tilltro till sina lärare än till elever och föräldrar även om man på skolorna inte verkar ha problematiserat lärarnas förändrade roll från att ha varit klassföreståndare till att vara mentor. Mentorsbegreppet är ett resultat av övergången från kvartssamtal till utvecklingssamtal och från regelstyrning till målstyrning. Kvartssamtalet hade en informativ karaktär, och klassföreståndarskapet ingick inte i något lagtänkande.

Man kan fundera över om den ömsesidiga dialogen verkligen kommer till stånd i utvecklingssamtalen och om eleven är en aktiv part. Rektorerens svar antyder ett informationsmöte snarare än en ömsesidig dialog på jämbördiga villkor. En sådan dialog skulle förutsätta någorlunda likvärdiga kunskaper, vilket rektor inte menar finns. Lärare har inte i tillräcklig grad uttolkat målen, föräldrar och elever har inte fått information om målen. Det är också förvånande att rektorerna, som hyser så stark tilltro till sina pedagogers professionalism, inte är helt säkra på att eleverna inte blir passiva mottagare till de vuxnas bedömningar eller vågar beskriva det som kan vara problematiskt eller peppas av sin coach att ge uttryck för egna funderingar. Enligt rektorerens svar har man ännu så länge inte lyckats nå intentionerna för utvecklingssamtalen, nämligen att vara något mer än informationstillfällen.

Rektorerna ger uttryck för att det finns en hög grad av öppenhet, kreativa förslag och modifieringar i organisationen som ett resultat av överenskommelser i IUP. Rektorerna framhåller som en styrka att det som kommer ut av IUP-arbetet påverkar den organisatoriska nivån. Det känns överraskande. Det är just det som är kritiken av IUP – att det sällan sätter avtryck på organisationsnivå. Tittar man på hur de individuella utvecklingsplanerna är skrivna utgår de i de flesta fall från elevens svårigheter, och även åtgärderna utgår ifrån de enskilda eleverna. Sällan hittar man skrivningar som är exempel på hur man i stället borde organisera och söka efter andra lösningar i organisationen.

Avslutningsvis kan vi sammanfatta undersökningen som att rektorerna har en positiv syn på IUP, vilket borde vara en förutsättning för ett framgångsrikt arbete, men att det krävs mer för att IUP ska bli ett verktyg för den enskilda individens utveckling och för att vara en del i det systematiska kvalitetsarbetet på organisationsnivå.³

Källförteckning

Förordning (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Hämtad 20091110 på

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19970702.htm>

Grundskoleförordningen 1994:1194. Hämtad 20091110 på <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19941194.htm>

[lag/19941194.htm](http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19941194.htm)

Hofvendahl J. Arbetsliv i omvandling (2006:01) *Riskabla samtal - en analys av potentiella faror i skolans kvarts- och utvecklingssamtal*. Arbetslivsinstitutet.

Högberg, Birgitta (2009) Webbutsändning 31 mars 2009, Skolverket. Hämtad 20091104 på

www.skolverket.se

³ Forskningscirkeln som genomfört enkätundersökningen har bl.a. diskuterat att både medarbetarsamtal och gruppsamtal inom arbetslagen skulle kunna ta sin utgångspunkt i upprättade IUP-dokument. Ett resultat av sådana samtal skulle kunna bli en individuell plan för varje lärare respektive planer för de olika arbetslagen. Dessa planer skulle i sin tur kunna fungera som underlag för kvalitetsarbetet enligt *Förordningen om kvalitetsredovisning* (1997:702).

Lpo 94 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet.

ISBN 78-91-85545-13-1. Hämtad 20091125 på www.skolverket.se .

Moreau H, Wretman S. *Att skriva skriftliga omdömen*. Skolverket. Hämtad 20091125 på www.skolverket.se .

Strandberg, Leif (2008) *Bland mentorer, IUP och utvecklingszoner*. Norstedts Akademiska Förlag.

Recension

Åsa Bergman: Att växa med musik – Ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden. Diss., Göteborg: Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs universitet, 2009. 213 sidor.

Bergmans avhandling är baserad på en etnografisk undersökning genomförd i en högstadiesklass i Göteborg under åren 2002-2005. Hon har följt samma grupp ungdomar under alla tre åren, sammanlagt 29 elever uppdelat på 16 pojkar och 13 flickor. Syftet med avhandlingen är att undersöka hur ungdomar i skolår 7-9 använder musik för att skapa och uttrycka identitet, vad ungdomar lär sig om musik och vilka musikaliska färdigheter de utvecklar i olika sammanhang.

Bergman utgår framför allt från Georg H. Meads och Herbert Blumers teori *symbolisk interaktionism* i vilken en grundläggande idé handlar om att identitet skapas i möten med andra och i de sociala situationer dessa möten sker. En andra teoretisk utgångspunkt är ett *sociokulturellt perspektiv*, där hon diskuterar vad eleverna lärt sig om musik, men också hur de utvecklar musikaliska färdigheter. *Genusperspektivet* är ett tredje perspektiv som setts som användbart då Bergman själv väljer att se könsidentitet som en konstruktion.

Fokus i Bergmans undersökning är hur ungdomarna talar om musik samt de musikaliska handlingar som de ägnar sig åt. Hon har gjort deltagande observationer både i skolan och på fritiden, haft fokusgruppintervjuer samt även kortare individuella intervjuer med var och en av eleverna.

Med utgångspunkt i avhandlingens syfte presenterar och diskuterar Bergman sina resultat utifrån olika teman. Det första temat som tas upp är *musik i vardagen*. Här lyfter Bergman fram hur ungdomarna använder musik vid till exempel läsläsning, som avkoppling samt för att anta olika roller i samverkan med andra. Musik används också för att reglera känslomässiga dalar och toppar, och musik väljs med omsorg utifrån hur man mår och vill må. Nästa tema är *musiksmak*. Här handlar det om att skapa sin identitet genom att visa på smak eller avsmak för en viss typ av musik. Bergman jämför ungdomarnas smakutveckling med en *musikalisk väska* eller *smakportfölj* som de packar och packar om. Längst ner återfinns den musik som ligger längst tillbaka i tiden, som de har en lång relation till och som blir kvar trots att portföljen fylls på med ny musik. Detta har stor betydelse för identitetsprocessen genom att ungdomarna antar olika roller och identifierar sig med eller avskärmar sig från olika musikstilar. Det tredje temat rör det *organiserade fritidsmusicerandet* och kulturskola, rockskola och kör är de miljöer som lyfts fram. De elever som återfinns i rockskolan är de elever som visar sig ha högst status bland övriga elever. Den kunskap de har med sig från sitt fritidsmusicerande ger dem också ett kunskapsövertag i skolans musikundervisning, oavsett om de deltar i rockbandsspelande eller körsång.

Tema fyra är *skolans musikundervisning*. På den undersökta skolan är klassen indelad i könshomogena grupper under musiklektionerna. I pojkggruppen är det tydligt att de elever som spelar i rockband på fritiden är de som tar störst plats under de praktiska momenten. De har med sig en kompetens som gör att de lättare uppnår kunskapsmålen med musikundervisningen, i alla fall när det handlar om att spela, skriva egna låtar och framföra dessa. Gruppen

är ojämn kunskapsmässigt och det gör också att de pojkar som inte är speciellt intresserade av musik, och som därmed har en lägre kunskapsnivå, inte kan hänga med i undervisningen och det är också de som slutar gå på musiklektionerna ju längre terminen går. Bland flickorna är kunskapsnivån jämnare och de ägnar också mycket tid åt att prata om sig själv som okunniga. På det sättet sänker de kraven både på sig själv och på omgivningen. Här talar Bergman om *hegemonisk maskulinitet* kontra *normativ femininitet*. Hon menar att rockmusicerande på fritiden möjliggör ett maskulint identitetsskapande, som gör att pojkarna kan göra anspråk på en hegemonisk maskulinitet, där teknisk skicklighet och auktoritet är viktiga egenskaper. Därför har de pojkar som inte spelar i band ingen möjlighet att iscensätta hegemonisk maskulinitet. Femininitet konstrueras i relation till, eller som ett motstånd mot en hegemonisk maskulinitet, och därför kan man inte heller tala om hegemonisk femininitet. Bergman väljer att använda begreppet normativ femininitet som rör egenskaper som måttfullhet, kontroll, inlevelseförmåga och tolerans. Således handlar det inte om att flickorna har sämre förutsättningar att klara av dessa moment i musikundervisningen, utan snarare på att dessa egenskaper är svåra att få ihop med utövandet av rockmusik. Därför blir det också svårare för alla dem som inte kan göra anspråk på hegemonisk maskulinitet att uppnå kunskapsmålen i musikundervisningen, då den är organiserad enligt modellen ”kamratbaserat rockband”. Bergman menar att det är en pedagogisk utmaning att utveckla strategier för att motverka de negativa konsekvenser som det informella lärandet för med sig. Men man kan fråga sig om det är möjligt att göra en generalisering här. Gäller detta för alla skolors musikundervisning eller är det specifikt för den här klassen? Det hade varit intressant att få ta del av musiklärarens resonemang kring musikundervisningen.

Det centrala temat i Bergmans avhandling är identitet och identitetsskapande. Bergman lyfter fram både vardag och skola och ser på hur eleverna talar om, skapar, lyssnar på och använder musik. Detta görs på ett trovärdigt och intressant vis då ungdomarna själv får komma till tals genom olika citat. Ett annat viktigt tema är genusperspektivet. Här för hon en intressant och angelägen diskussion kring hur kön konstrueras och hur detta påverkar elevernas möjlighet att uppnå kunskapsmålen i musikundervisningen. Frågan är om dessa resultat är överförbara till andra ämnen i undervisningen? När kan vi tala om normativ femininitet kontra hegemonisk maskulinitet? Är det möjligt i till exempel svenskundervisningen?

Styrkan i Bergmans avhandling ligger i att vi får en djupdykning i en specifik klass och får följa eleverna och deras tankar om musik under en treårsperiod. Vad det gäller elevernas tankar och tal om musik och musikanvändning är det säkert fullt möjligt att göra generaliseringar. Svagheten ligger i att resonemangen som förs fram kring skolans musikundervisning inte är generaliserbara. Varje skola har säkerligen sina pedagogiska problem och det vore intressant att få följa flera olika skolors musikundervisning för att om möjligt finna en gemensam nämnare. Detta är en avhandling i sig.

Bergmans avhandling rör sig i gränlandet mellan musikvetenskap och musikpedagogik. Det är mycket välkommet med en sådan här text som kan knyta samman dessa både discipliner, som trots att de har mycket gemensamt länge uppfattats som två skilda delar inom musikforskningen.

Eva Kjellander

Om HumaNetten HumaNetten kom till för att förverkliga ett av målen i Institutionen för humanioras ”Verksamhetsplan och kvalitetsprogram för läsåret 1997/98”, nämligen att göra texter producerade vid institutionen tillgängliga för en större läsekrets. Dessutom innehåller HumaNetten recensioner av nyutkommen litteratur och utrymme för debatt. HumaNetten utkommer höst och vår. Från och med vårnumret 2010 delas ansvaret av de två nybildade enheterna vid Linnéuniversitetet, Institutionen för Språk och litteratur respektive Institutionen för kulturvetenskaper.

Bidrag skickas som Word- eller RTF-dokument till redaktionen (se e-post nedan). Redaktionen förbehåller sig rätten att kvalitetsgranska och refusera insänt material.

© respektive författare. Det är tillåtet att kopiera och använda material ur HumaNetten för forskningsändamål om källan anges. För övriga ändamål kontakta författaren.

För artikel- och författarregister, se *lnu.se/institutioner/institutionen-forsprak-och-litteratur/publikationer/humanetten*

HumaNettens redaktion utgörs av: universitetslektor Hans Hägerdal, lektor Karin Eriksson, fil.dr Per Sivefors och fil.dr. Gunilla Söderberg

Kontakt: e-post till borje.bjorkman@lnu.se

Postadress, telefon- och telefaxnummer:

Institutionen för Språk och litteratur, Linnéuniversitetet, 351 95 VÄXJÖ

Tel 0470-70 80 00 (vx)

Fax 0470-75 18 88

Tidigare nummer av HumaNetten hittar du på lnu.se/institutioner/institutionen-for-sprak-och-litteratur/publikationer/humanetten

- Höstnumret 2009 behandlar bl a våra polisstudenters språkbehandling, Nina Södergrens poesi och berättelserna om den danska ockupationstiden
- Vårnumret 2009 minns särskilt en av ”de fyra stora” svenska deckarförfattarna, H. K. Rönblom, samt tar upp ”Kampen om historien”.
- Höstnumret 2008 ställer frågan om samerna tillhör den svenska historien samt försöker höra den Andres röst bakom kolonialismens slöjor.
- Vårnumret 2008 behandlar såväl dagens miljöaktivism som (förra) sekelskiftets intellektuella ideal och en ny läsning av Beckett’s Tystnaden.
- Vår och Höst 2007 är ett dubbelnummer som spänner mellan Carl von Linné och Vic Suneson, mellan intermedialitet och historiemedvetande
- Höstnumret 2006 handlar bl.a. om vägarna till ett akademiskt skriftspråk och om slavarna på Timor.
- Vårnumret 2006 gör nedslag i vietnamesisk historia, i indisk och sydafrikansk litteratur samt ger en posthum hyllning till Jacques Derrida.
- Höstnumret 2005 gör nedslag i vietnamesisk historia, i indisk och sydafrikansk litteratur samt ger en posthum hyllning till Jacques Derrida.
- Vårnumret 2005 handlar bl.a. intertextualitet i poplyriken, Stieg Trenter och ett yrke i förändring.
- Höstnumret 2004 tar en titt på tidningarnas familjesidor, den kanske gamla texten Ynglingatal och den nya användningen av verbet äga.
- Vårnumret 2004 för oss på spännande litterära vägar.
- Höstnumret 2003 rör sig fritt över horisonten, från Färöarna till Lund, från tingsrätter till tautologier.
- Vårnumret 2003 är ett blandat nummer där vi bl.a. bevistar en internationell konferens om sexualitet som klassfråga och möter idrottshjälten Gunder Hägg.
- Höstnumret 2002 behandlar etniska relationer.
- Vårnumret 2002 ägnas helt och hållet åt temat genus.
- Höstnumret 2001 domineras av texter från årets Humanistdagar och från ett seminarium om historieämnets legitimitet.
- Vårnumret 2001 försöker svara på frågan: ”Where did all the flowers go?”
- Höstnumret 2000 gör oss bekanta med en filosof, en överrabbin och en sagoberätterska.
- Vårnumret 2000 diskuterar frågor kring historiens slut, litteraturvetenskapens mening, översättningar och den moderna irländska romanen.
- Höstnumret 1999 speglar årets Humanistdagar vid Växjö universitet.
- Vårnumret 1999 rör sig såsom på vingar och berättar om nyss timade konferenser i Paris och Växjö.
- Höstnumret 1998 Här går det utför! Såväl med svenskan i Amerika och den tyska litteraturen i Sverige som med Vilhelm Mobergs sedebetyg.
- Vårnumret 1998 bjuder på en ’lycklig humanistisk röra’ av europeiska författare, svenska lingon i fransk tappning och stavfel(!).
- Höstnumret 1997 speglar årets Humanistdagar som hade temat Möten Mellan Människor.